

РЕПУБЛИКА СРПСКА
Агенција за осигурање Републике Српске
Бања Лука

Бана Милосављевића 8/II
e-mail azors.kabinet@blic.net; www.azors.rs.ba
тел/факс: +387 51 228-910, 228-920

REPUBLIC OF SRPSKA
The Insurance Agency of Republic of Srpska
Banja Luka

St. Bana Milosavljevića 8/II
e-mail: azors.kabinet@blic.net; www.azors.rs.ba
phone/fax: +387 51 228-910, 228-920

IZVJEŠTAJ
o stanju u sektoru osiguranja
Republike Srpske
za period od 01.01.2007. do 31.12.2007. godine

Banja Luka, juli 2008. godine

S A D R Ź A J

UVOD	2
1. ZAKONODAVNI OKVIR ZA TRŽIŠTE OSIGURANjA U REPUBLICI SRPSKOJ	5
2. UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANjA.....	7
2.1. Društva za osiguranje	7
2.1.1. Vlasnička struktura.....	8
2.1.2. Ljudski resursi	8
2.2. Posrednici u osiguranju	9
2.3. Zaštitni fond Republike Srpske	10
3. PORTFELj OSIGURANjA.....	12
3.1. Obračunata premija	12
3.2. Tržišno učešće	13
3.3. Struktura premije.....	14
4. RJEŠAVANjE ODŠTETNIH ZAHTJEVA	18
4.1. Životno osiguranje.....	18
4.2. Neživotno osiguranje.....	18
5. BILANSNA STRUKTURA.....	21
5.1. Bilans stanja	21
5.2. Bilans uspjeha	29
6. POKAZATELjI POSLOVANjA.....	31
ZAKLjUČAK.....	33

UVOD

Proces uređenja tržišta osiguranja u Republici Srpskoj i njegove transformacije, od tranzicionog ka tržištu usklađenom sa standardima Evropske unije, započet donošenjem novog zakonskog okvira iz ove oblasti u 2005. godini, intenziviran je u 2007. godini.

U martu 2007. godine je istekao prelazni period, određen Zakonom o društvima za osiguranje, u kome su sva postojeća društva za osiguranje u Republici Srpskoj bila u obavezi da usklade svoje poslovanje i donesu opšte akte u skladu sa odredbama ovog zakona. Saglasno navedenom, u 2007. godini je započeo postupak utvrđivanja ispunjenosti uslova propisanih navedenim zakonom, na osnovu čega se postojećim društvima za osiguranje izdaje nova dozvola za rad.

U drugoj polovini 2007. godine je započeo i proces uređenja oblasti posredovanja u osiguranju, prema odredbama Zakona o posredovanju u osiguranju, odnosno odgovarajućim podzakonskim aktima, kojima se bliže uređuje primjena ovog zakona. Naročit značaj navedenog procesa je u tome što oblast posredovanja u osiguranju, do početka provođenja reformi u sektoru osiguranja u Republici Srpskoj, nije uopšte bila zakonom regulisana, a po mnogim pokazateljima je u prethodnom periodu bila jedan od značajnijih generatora devijantnih pojava na tržištu osiguranja, što se negativno odražavalo na položaj, prava i interese osiguranika i drugih korisnika osiguranja.

Od 2007. godine u Republici Srpskoj je u primjeni novi kontni okvir za društva za osiguranje, koji omogućava iskazivanje finansijskog stanja i rezultata poslovanja društava za osiguranje na novim osnovama odnosno na način uporediv sa međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Nakon dvije godine primjene novog zakonskog okvira u oblasti osiguranja i provedenih mjera nadzora i regulacije, na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj se u 2007. godini započelo sa procesom stabilizacije i finansijskog oporavka društava za osiguranje. Stvoren je povoljniji poslovni ambijent koji je, između ostalog, rezultirao osnivanjem dva nova društva za osiguranje u vlasništvu domaćih lica, a takođe je povećan i interes stranih investitora za ulazak na tržište osiguranja u Republici Srpskoj, konkretizovan kroz završetak aktivnosti preuzimanja većinskog vlasništva nad jednim društvom za osiguranje.

Treba imati u vidu da su problemi u funkcionisanju ovog sektora višestruki i da su se razvijali gotovo čitavu deceniju. Odsustvo adekvatnog regulatornog okvira i funkcije nezavisnog nadzora imali su za posljedicu nekontrolisanu upotrebu sredstava osiguravajućih društava, bez obezbjeđenja adekvatnog nivoa kapitala i tehničkih rezervi, pad kvaliteta aktive i nepovoljnu strukturu sa stanovišta pokrića tehničkih rezervi i izvršenja obaveza, a sve zajedno je kulminiralo u visokim iznosima neisplaćenih šteta i stalnim prekoračenjima u rokovima isplate. Mjere u pravcu sanacije moraju biti stoga pažljivo odmjerene i postupne, kako na tržištu ne bi nastali veći poremećaji sa eksternim posljedicama. U tom smislu krajem 2007. godine započet je sveobuhvatan proces kontrole kvaliteta poslovanja svih društava za osiguranje i utvrđivanje

usklađenosti sa propisima, posebno u dijelu koji se odnosi na garntni fond, pokrće tehničkih rezervi i isplatu šteta. Time se stvaraju pretpostavke za dugoročnu stabilizaciju sektora osiguranja.

Sektor osiguranja ima izuzetan značaj za privredni sistem jedne zemlje, ne samo sa stanovišta sigurnosti i zaštite od različitih vidova rizika pojedinca, organizacija i zajednice u cjelini, već i sa stanovišta uticaja na ukupni ekonomski razvoj i unapređenje funkcionisanja finansijskog tržišta. Jedan od indikatora razvijenosti finansijskog tržišta jedne zemlje jeste i učešće osiguravajućih društava na tom tržištu, koja akumuliraju velike iznose sredstva rezervi i to na dugoročnoj osnovi, te tako predstavljaju značajne institucionalne investitore.

U nastavku se daje pregled strukture finansijskog sektora u Republici Srpskoj, sa stanovišta veličine aktive:

Dijelovi sektora finansijskih usluga (finansijske institucije)	2005.		2006.		2007.		Indeks rasta aktive 07/06
	Aktiva (u mil. KM)	Udio (%)	Aktiva (u mil. KM)	Udio (%)	Aktiva (u mil. KM)	Udio (%)	
Banke- bilans. akt.	2.353	70,62	3.190	75,65	5.379	84,22	168,62
Investicioni fondovi	721	21,64	734	17,41	566	8,86	77,11
Osiguravajuća društva	156	4,68	159	3,77	190	2,97	119,50
Mikrokreditne organizacije	102	3,06	134	3,18	252	3,95	188,06
Lizing društva	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Ukupno za sektor	3.332	100,00	4.217	100,00	6.387	100,00	151,46

Izvor: Agencija za bankarstvo RS, Komisija za hartije od vrijednosti RS, Agencija za osiguranje RS

Podaci iz prethodne tabele pokazuju da je finansijski sektor RS izuzetno bankocentričan, što je karakteristika i drugih tranzicijskih zemalja. Međutim zabrinjava činjenica da segment osiguranja pokazuje ispodprosječnu dinamiku rasta mjerenu aktivom. I drugi pokazatelji za 2007. prezentovani u nastavku ovog Izvještaja, pokazuju da se djelnost osiguranja još uvijek nalazi u fazi ekstenzivnog rasta, sa potrebom da se društava za osiguranje finansijski stabilizuju. Tek nakon toga biće stvoreni uslovi za intenzivan rast i razvoj novih proizvoda, prvenstveno u sferi različitih oblika životnog, penzijskog i zdravstvenog osiguranja.

U 2007. godini u Republici Srpskoj 10 društava za osiguranje ostvarilo je obračunatu premiju od 105,3 miliona KM. Ukupna aktiva sektora osiguranja iznosila je na dan 31.12.2007. godine 190 miliona KM. Ostvarena je neto dobit od 7,7 miliona KM. U ovoj djelatnosti bilo je zaposleno 816 radnika.

U narednom periodu potrebno je insistirati na unapređenju regulatornog okvira kroz primjenu standarda EU, povećanju efikasnosti nadzorne funkcije kroz preduzimanje adekvatnih mjera prema društvima za osiguranje u cilju povećanja kvaliteta i transparentnosti poslovanja i zaštite osiguranika i trećih oštećenih lica. Edukacija javnosti, širenje kulture osiguranja i povećanje povjerenja u ovaj sektor, pretpostavke su za dalji razvoj.

Na osnovu analize dostavljenih finansijskih izvještaja društava za osiguranje za 2007. godinu, izvještaja o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja društava, aktuarskih mišljenja, prikupljenih statističkih i drugih podataka i provedenog nadzora nad poslovanjem društava za osiguranje pripremljen je Izvještaj o stanju sektora osiguranja u Republici Srpskoj za 2007. godinu.

1. ZAKONODAVNI OKVIR ZA TRŽIŠTE OSIGURANJA U REPUBLICI SRPSKOJ

Društva za osiguranje u Republici Srpskoj u svom poslovanju primjenjuju više različitih sistemskih propisa, što predstavlja osnovni zakonodavni okvir, koji je, u isto vrijeme, omogućio uspostavljanje kontinuiranog nadzora nad sektorom osiguranja.

Nadzor finansijskih usluga osiguranja, koji u skladu sa svojim zakonskim ovlašćenjima vrši Agencija za osiguranje RS (u daljem tekstu: Agencija), je specifičan i prilagođen pravilima osiguravajuće struke i djelatnosti ove vrste finansijskih usluga, pa se kao takav smatra primarnim nadzorom u osiguranju, ali zbog ukupnog korporativnog i finansijskog statusa društava za osiguranje ovaj nadzor se upotpunjuje i drugim aspektima nadzora u Republici Srpskoj, koji vrše druge nadzorne institucije u Republici Srpskoj.

Pomenuti zakonodavni okvir u Republici Srpskoj čine slijedeći propisi:

1. Zakon o društvima za osiguranje,
2. Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti,
3. Zakon o posredovanju u osiguranju,
4. Zakon o preduzećima,
5. Zakon o reviziji i računovodstvu,
6. Zakon o tržištu hartija od vrijednosti,
7. Zakon o obligacionim odnosima,
8. Zakon o Agenciji za osiguranje BiH,
9. podzakonski propisi koje je Agencija usvojila na osnovu zakona iz oblasti osiguranja.

Usvajanjem prva tri zakona u paketu u Republici Srpskoj, a posebno Zakona o društvima za osiguranje, stvorene su sistemske pretpostavke za početak reforme u sektoru osiguranja. Tim zakonima su djelimično implementirane EU direktive za djelatnost osiguranja. Na osnovu Zakona o društvima za osiguranje formirana je Agencija za osiguranje po ugledu na zemlje u okruženju koje su reformisale ili započele reformu u ovom sektoru finansijskih usluga. Profilisanjem Agencije, kao nezavisne, nadzorne, stručne i regulatorne institucije, stvorene su pretpostavke da Agencija kroz svoja ovlašćenja dalje proširuje regulatornu osnovu potrebnu za efikasno funkcionisanje sektora u skladu sa EU direktivama.

Samim zakonom, a i podzakonskim aktima Agencije, uvedena su po prvi put pravila za ispunjavanje standarda u pogledu prudentnosti poslovanja društava za osiguranje. Društva su obavezana da ispunjavaju nove kapitalne zahtjeve uvođenjem pravila solventnosti i likvidnosti, koja obavezuju društva da u svakom trenutku raspolažu adekvatnim sopstvenim sredstvima (imovinom) za pokriće tehničkih rezervi za neživotna osiguranja i fondova za pokriće matematičkih rezervi, za one vrste osiguranja, za koje postoji obaveza formiranja matematičkih rezervi. S tim u vezi propisana su pravila i minimalni standardi za obračun tehničkih rezervacija društava za osiguranje za koja društva moraju obezbijediti pokriće u imovini.

Agencija će daljim regulatornim aktivnostima propisivati i ostala bitna pravila radi stvaranja šireg pravnog okvira za rad i poslovanje društava, zaštitu potrošača u osiguranju i

unapređenje nadzora. Unapređenje mehanizama upravljanja rizikom i nadzora u osiguranju u narednom periodu, trebalo bi dovesti do boljeg uređenja tržišta osiguranja.

Zakonom o društvima za osiguranje i podzakonskim aktima Agencije određena su takođe nova pravila za izvještavanje kojim su društva obavezana da Agenciji kvartalno ili godišnje dostavljaju različite vrste izvještaja (godišnje i polugodišnje bilanse i finansijske izvještaje, podatke o visini i adekvatnosti kapitala, visini tehničkih rezervacija osiguranja, vrstama i disperziji ulaganja imovine (kako one koja se finansira iz tehničkih rezervi, tako i imovine koja nije finansirana iz tehničkih rezervi). Propisani su minimalni standardi računovodstvene i aktuarske revizije u djelatnosti osiguranja, kao i sadržaji revizorskih i aktuarskih izvještaja.

Imajući u vidu zakonodavnu praksu u okruženju, u budućnosti je potrebno razmotriti opciju za donošenje novog, sveobuhvatnog Zakona o osiguranju. Dok se to ne desi nužne su izmjene i dopune postojećih zakona. Dalje usklađivanje sa EU standardima i direktivama za osiguranje podrazumijeva i unapređenje podzakonske regulatorne djelatnosti Agencije.

Pored toga, Zakonom o društvima za osiguranje uspostavljeni su mehanizmi za saradnju Agencije za osiguranje Republike Srpske sa Agencijom za osiguranje Federacije BiH.

Budući da je korporativni status društava za osiguranje određen kao, prevashodno akcionarsko društvo (drugi oblik je društvo za uzajamno osiguranje), Zakon o preduzećima i Zakon o tržištu hartija od vrijednosti primjenjuju se kao opšti propisi po kojima se uređuje korporativno-finansijski status društava za osiguranje u dijelu u kojem Zakon o društvima za osiguranje nije propisao posebna pravila.

Od velikog je značaja primjena međunarodnih računovodstvenih standarda, koji su, na osnovu zakona iz oblasti računovodstva, uvedeni u obaveznu primjenu. Implementacija tih standarda zakonom je data u nadležnost Saveza računovođa i revizora RS. Radi primjene direktiva EU koje u okviru IFRS standarda važe za sektor osiguranja, nužna je saradnja Saveza sa Agencijom za osiguranje RS.

Zakonom o obligacionim odnosima propisane su opšte odredbe ugovora o osiguranju, kao imenovanog ugovora. Ovim Zakonom nisu propisane posebne odredbe o modalitetima odnosno vrstama ugovora o osiguranju karakteristične za pojedine klasifikovane poslove osiguranja, što se u daljim tokovima reforme sektora osiguranja treba učiniti. Za sada su u primjeni uslovi osiguranja koje svako društvo za osiguranje treba da usvoji za poslove osiguranja za koje se registrovalo. Na ove uslove saglasnost daje Agencija, na osnovu prethodno pribavljenih mišljenja ovlaštenih aktuara.

Zakonom o Agenciji za osiguranje BiH, na nivou Bosne i Hercegovine formirana je državna Agencija kao koordinaciona, sa specifičnim nadležnostima, u odnosu na koju Agencija za osiguranje RS ima određene obaveze i prava. Na osnovu saradnje sa entitetskim agencijama obezbjeđuje se da ova Agencija ispunjava zadatke predstavljanja sektora osiguranja BiH prema inostranstvu, sakupljanja i obrade statističkih podataka za osiguranje u BiH, kao i obavljanje drugih poslova za koje je nadležna.

2. UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1. Društva za osiguranje

Na tržištu osiguranja Republike Srpske je u 2007. godini bilo registrovano 11¹ društava za osiguranje, koja su prema djelatnosti osiguranja, sjedištu i većinskom vlasništvu nad osnovnim kapitalom, predstavljena u narednoj tabeli:

Tabela broj 1: Društva za osiguranje

R.br.	NAZIV DRUŠTVA	SJEDIŠTE	VEĆINSKO VLASNIŠTVO
NEŽIVOTNO OSIGURANJE			
1.	Bobar osiguranje a.d.	Bijeljina	domaće
2.	d.d. Brčko gas osiguranje	Brčko	domaće
3.	Drina osiguranje a.d.	Milići	domaće
4.	Krajina osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
5.	a.d. Krajina Kopaonik	Istočno Sarajevo	strano
6.	Mikrofin osiguranje a.d. ¹	Banja Luka	domaće
7.	Nešković osiguranje a.d.	Bijeljina	domaće
8.	Osiguranje Aura a.d.	Banja Luka	domaće
9.	Jahorina osiguranje a.d.	Pale	domaće
10.	Kosig Dunav osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
ŽIVOTNO OSIGURANJE			
11.	Grawe osiguranje a.d.	Banja Luka	strano

Od postojećih društava za osiguranje, četiri društva, koja su obavljala poslove neživotnog osiguranja i jedno društvo koje je obavljalo poslove životnog osiguranja, uskladili su svoje poslovanje sa odredbama Zakona o društvima za osiguranje, te su za njih u 2007. godini donesena rješenja o ispunjenosti uslova propisanih zakonom, odnosno izdate su dozvole za rad. Za četiri ostala postojeća društva, koja su obavljala poslove neživotnog osiguranja, postupak ocjene usaglašenosti poslovanja sa Zakonom o društvima za osiguranje nije bio okončan do kraja godine, zbog potrebe provođenja dodatnih radnji od strane tih društava i dopunjavanja priložene dokumentacije.

U slučaju ocjene ispunjenosti uslova za Brčko-gas osiguranje d.d, bio je donesen zaključak o prekidu postupka zbog pravne praznine i pitanja nadležnosti Agencije, prouzrokovane Nalogom supervizora, kojim se ukidaju entitetski zakoni na području Brčko Distrikta i proglašava prestanak pravnog značaja međuentitetske granice u Distriktu.

Po inicijativi Agencije i Ministarstva finansija Republike Srpske, polovinom decembra 2007. godine, kod Supervizora za Distrikt Brčko pokrenut je proces izmjena i dopuna navedenog Naloga. Na osnovu ove inicijative, početkom 2008. godine izvršena je dopuna Naloga, čime su

¹ Mikrofin osiguranje A.D. je dobilo dozvolu za rad krajem godine, pa u 2007. godini nije poslovalo, odnosno ostvarivalo prihode

entitetske agencije dobile ovlašćenja na teritoriji Distrikta Brčko. Time su otklonjene sve pravne prepreke i omogućen je nastavak postupka za izdavanje dozvole za rad Brčko-gas osiguranju d.d.

U 2007. godini tržište osiguranja je bilo brojnije za dva nova društva za neživotno osiguranje: Mikrofin osiguranje a.d. Banja Luka i Osiguranje Aura a.d. Banja Luka.

U ovom izvještajnom periodu su primljeni zahtjevi Croatia osiguranja d.d. Ljubuški, Bosna-Sunce osiguranja d.d. Sarajevo i Kamelija osiguranja d.d. Bihać, za otvaranje filijala ovih društava u Republici Srpskoj, a Bobar osiguranje a.d., Drina osiguranje a.d. i Kosig Dunav osiguranje a.d, su podnijeli zahtjeve za osnivanje filijala u Federaciji BiH. Postupak ocjene ispunjenosti zakonskih uslova za otvaranje filijala navedenih društava na tržištima osiguranja u drugom entitetu nije okončan do kraja godine, te u 2007. godini na tržištu osiguranja Republike Srpske nije bilo registrovanih filijala društava za osiguranje čije je sjedište u Federaciji BiH, niti su društva iz Republike Srpske registrovala svoje filijale u Federaciji BiH.

U 2007. godini na tržištu osiguranja Republike Srpske nije bilo registrovanih društava za obavljanje poslova reosiguranja.

2.1.1. Vlasnička struktura

Prema strukturi vlasništva nad osnovnim kapitalom, osam društava je bilo u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i/ili fizičkih lica, dok su Grawe osiguranje a.d., Kosig Dunav osiguranje a.d. i Krajina Kopaonik a.d. bili u većinskom inostranom vlasništvu.

Državno vlasništvo nad osnovnim kapitalom, prema Izvještaju Centralnog registra hartija od vrijednosti-knjizi akcionara, postoji samo u Krajina osiguranju a.d. Banja Luka. U ovom društvu iskazano je državno vlasništvo nad akcijskim kapitalom u procentu od 70,450011%. U ostalim društvima nema državnog kapitala, ali u Jahorina osiguranju a.d. Pale evidentirana je značajna vrijednost državne imovine, odnosno građevinskih objekata koje ovo društvo koristi, a koji su u finansijskim izvještajima društva iskazani kao vanbilansna stavka.

2.1.2. Ljudski resursi

Na dan 31.12.2007. godine u osiguravajućim društvima u Republici Srpskoj je bilo ukupno zaposleno 816 lica. Broj i kvalifikaciona struktura zaposlenih sa uporednim pokazateljima za 2006. i 2007. godinu predstavljeni su u narednoj tabeli:

Tabela broj 2: Broj i kvalifikaciona struktura zaposlenih u društvima za osiguranje

KVALIFIKACIJA	Stanje na dan 31.12.2006.		Stanje na dan 31.12.2007.		INDEKS 2007/06
	broj	%	broj	%	
NS	13	1,90	14	1,72	108
KV	33	4,80	52	6,37	158
SSS	369	53,20	441	54,04	120
VKV	10	1,40	7	0,86	70
VŠS	100	14,40	114	13,97	114
VSS	160	23,10	177	21,69	111
MR	6	0,90	9	1,10	150
DR	2	0,30	2	0,25	100
UKUPNO	693	100,00	816	100,00	118

Izvor: Izvještaji društava

Broj zaposlenih u društvima za osiguranje, prema stanju na dan 31.12.2007. godine u odnosu na prethodnu godinu, povećan je za 123 radnika ili za 18%. Navedeno povećanje broja zaposlenih u društvima za osiguranje je i najveće u posljednje tri godine, a pored osnivanja novih društava, najviše je prouzrokovano prijemom određenog broja posrednika u osiguranju iz ugovornog u radni odnos. Preko polovine od ukupnog broja zaposlenih ili 54% su činila lica sa srednjom stručnom spremom, a kod ove grupe je u toku godine i zabilježen najveći rast od 72 zaposlena lica. Izuzev zaposlenih sa stepenom obrazovanja VKV i DR, kod svih ostalih grupa je zabilježeno povećanje broja zaposlenih.

Što se tiče aktuarske struke, kao veoma značajne komponente u funkcionisanju i razvoju tržišta osiguranja, na osnovu stečenih uslova i u skladu sa podzakonskim propisima koji regulišu navedenu oblast, u 2007. godini upisana su 3 lica u Registar ovlašćenih aktuara kod Agencije. Sa 12 lica, upisanih u prethodnoj godini, to čini ukupno 15 ovlašćenih aktuara koji ove poslove mogu da obavljaju u RS. Od navedenog broja šest lica je sa mjestom boravka u Republici Srpskoj, a devet lica su iz Republike Srbije.

U kontekstu planiranih izmjena i unapređenja propisa iz oblasti osiguranja, a u cilju povećanja sposobnosti društava u upravljanju rizicima, Agencija predlaže da se uvede obavezno zapošljavanje internog aktuara u svim društvima za osiguranje.

Radi unapređenja zaštite i prava osiguranika, a u kontekstu uvođenja ombudsmana u osiguranju u 2008. godini, predviđena je obaveza društava da imenuju lice zaduženo za saradnju sa ombudsmanom.

2.2. Posrednici u osiguranju

U toku 2007. godine su započete prve aktivnosti vezane za proces uređenja oblasti posredovanja u osiguranju, saglasno odredbama Zakona o posredovanju u osiguranju. Nakon organizovanog seminara prema Programu za polaganje stručnog ispita za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju, pripremljenog u saradnji sa „TARMIS“, projektom Evropske komisije, Agencija je, saglasno odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 1/07),

organizovala polaganje stručnog ispita za posrednike u osiguranju. Za polaganje stručnog ispita, organizovanog u maju 2007. godine, prijavilo se ukupno 436 kandidata, od kojih je ispit uspješno položilo 406 kandidata, čime su stekli uslove za registraciju, odnosno upis u registar posrednika u osiguranju.

Zaključno sa 31.12.2007. godine u Registar posrednika u osiguranju kod Agencije upisano je ukupno 194 posrednika, od čega je 190 fizičkih lica i 4 društva za zastupanje u osiguranju. Nakon izmjena podzakonskih akata u oktobru 2007. godine, društva za osiguranje mogu da obavljaju djelatnosti osiguranja samo preko posrednika u osiguranju koji su registrovani, odnosno licencirani u skladu sa Zakonom o posredovanju u osiguranju.

Za razliku od tržišta osiguranja u okruženju, poslove posredovanja u osiguranju na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj u 2007. godini nisu mogle da obavljaju banke, jer je za to potrebna prethodna izmjena propisa, koja će uslijediti u 2008. godini.

2.3. Zaštitni fond Republike Srpske

Zaštitni fond Republike Srpske je uspostavljen Zakonom o obaveznom osiguranju za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti, kao posebno pravno lice i pravni sljedbednik Biroa osiguranja Republike Srpske, sa ulogom da pokriva štete koje pretrpe žrtve saobraćajnih nezgoda, koje ne mogu biti nadoknađene sistemom obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, odnosno da nadoknađuje štete u slučajevima kada je protiv društva za osiguranje registrovanog u Republici Srpskoj pokrenut postupak posebne likvidacije zbog stečaja ili zbog oduzimanja dozvole za rad.

U skladu sa Zakonom o obaveznom osiguranju za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti, obavezni članovi Zaštitnog fonda su sva društva koja obavljaju poslove osiguranja od autoodgovornosti.

Finansiranje rada Zaštitnog fonda i isplate odštetnih zahtjeva iz njegove nadležnosti je vršeno iz doprinosa društava članova fonda, srazmjerno ostvarenoj premiji od osiguranja od autoodgovornosti, naplatom regresa od počinitelaca šteta i ostalih prihoda fonda. Ukupno utvrđena obaveza društava na ime doprinosa Zaštitnom fondu za 2007. godinu iznosila je 1.081.362 KM, od čega je sa 31.12.2007. godine naplaćeno 986.516 KM. Po osnovu naplate regresa od počinitelaca šteta, Zaštitni fond je u 2007. godini od 171 regresnog dužnika naplatio 55.884 KM.

U toku 2007. godine, od odštetnih zahtjeva u redovnom postupku evidentirano je 386, što uz 181 prijavljeni, a neobrađeni zahtjev iz prethodne godine, iznosi ukupno 567 odštetnih zahtjeva. Od navedenog broja 93 odštetna zahtjeva su odbijena, dok je u toku godine pozitivno riješeno i isplaćeno 367 odštetnih zahtjeva, u vrijednosti od 860.401 KM.

U toku 2007. godine od odštetnih zahtjeva u sudskom postupku, evidentirano je 37, što uz 119 zahtjeva iz prethodne godine iznosi ukupno 156 odštetnih zahtjeva. Od navedenog broja 27 odštetnih zahtjeva je odbijeno, dok su u toku godine pozitivno riješena 34 odštetna zahtjeva, u vrijednosti od 758.498 KM.

U kontekstu buduće izmjene i unapređenja propisa iz oblasti osiguranja, Agencija je kod Agencije za osiguranje BiH pokrenula inicijativu za razrješenje pravne praznine, koja se odnosi na djelovanje zaštitnih fondova entiteta na prostoru Brčko Distrikta , a što se pokazalo kao problem u proteklom periodu.

3. PORTFELJ OSIGURANJA

3.1. Obračunata premija

Ukupno obračunata premija na tržištu osiguranja Republike Srpske u 2007. godini je iznosila 105.311.433 KM. U odnosu na prethodnu godinu, obračunata premija u 2007. godini je veća za 10.326.030 KM ili za 10,87%.

Komparativno posmatrano po relativnim pokazateljima, odnosno učešću obračunate premije u bruto društvenom proizvodu i iznosu premije po stanovniku, stanje u posljednje tri godine je predstavljeno u narednoj tabeli:

Tabela broj 3: Premija i makroekonomski pokazatelji (u USD)

Zemlja		Premija/Broj stanovnika			Premija/BDP (%)			Životno/Ukupna premija		
		2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
BiH	Republika Srpska	39,36	42,17 ²	51,15	1,63	1,46	1,43	2,23	3,48	4,69
	Federacija BiH	54,45	59,84	72,87	2,25	2,20	2,16	12,35	13,91	16,69
Austrija		2.342,80	2.396,70	2.620,50	6,17	6,10	5,80	46,58	46,08	45,40
Bugarska		87,90	100,90	139,30	2,55	2,60	2,70	12,67	14,05	14,96
Grčka		446,70	489,30	537,90	2,17	1,80	1,90	49,18	52,47	51,53
Mađarska		334,10	376,20	491,90	3,08	3,40	3,50	44,37	51,30	55,62
Rumunija		69,50	94,50	135,20	1,53	1,70	1,80	23,22	19,52	19,36
Slovenija		978,10	1.100,90	1.294,80	5,65	5,80	5,70	30,01	31,30	32,18
Srbija ³		48,70	77,10	103,10	2,23	1,80	1,80	9,04	9,93	10,31
Turska		78,60	89,20	110,80	1,55	1,60	1,70	16,20	14,59	13,08
Hrvatska		274,70	307,90	370,70	3,25	3,30	3,30	25,83	26,46	27,29
Češka		477,80	519,60	631,30	3,98	3,80	3,70	38,36	38,63	41,35

Izvor: Statistika tržišta osiguranja u BiH za 2006. godinu
 Republički zavod za statistiku RS
 Swiss re No 5/2006, 4/2007, 3/2008

Kao što se vidi iz navedenih podataka, sektor osiguranja Republike Srpske je nerazvijen mjereno prema sva tri pokazatelja. Obračunata premija u Republici Srpskoj za 2007. godinu i pored konstantnog rasta u proteklom periodu, po visini i učešću u BDP je znatno niža od rezultata ostvarenih na tržištima osiguranja država u okruženju ili drugih zemalja u tranziciji.

Premija po stanovniku je najbliža Srbiji prije tri godine, dok za ostalim, čak i tranzicijskim zemljama značajno zaostajemo. Što se tiče učešća životnog osiguranja u ukupnoj premiji, može se primjetiti napredak, međutim, to je i dalje vrlo daleko od prosjeka navedenih zemalja. Srbija i Bugarska sa najnižim učešćem premije životnog osiguranja u ukupnom, posmatrano prije tri godine, imaju skoro 2, odnosno 3 puta veće učešće nego Republika Srpska.

² Podaci o broju stanovnika u 2006. godini su prema Izvještaju o bruto domaćem proizvodu za 2006. godinu korigovani od strane Republičkog zavoda za statistiku RS, i razlikuju se od podataka objavljenih u ranijim izvještajima

³ U 2005. godini Srbija i Crna Gora su bile jedna država, pa je u podatke za 2005. godinu uključena i Crna Gora.

Dakle, pred tržištem osiguranja Republike Srpske predstoji period stabilizacije i prilagođavanja, ali je evidentan i potencijal za rast i razvoj, što potvrđuju iskustva i trendovi u okruženju. Perspektivu tržišta osiguranja u RS svakako treba posmatrati i u kontekstu daljeg razvoja ukupnog finansijskog tržišta, posebno tržišta hartija od vrijednosti.

U narednoj tabeli je dat uporedni pregled obračunate premije po društvima u 2006. i 2007. godini:

Tabela broj 4: Obračunate premije po društvima za 2006. i 2007. godinu

NAZIV DRUŠTVA		I-XII 2006.		I-XII 2007.		INDEKS 2007/06
		OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	OBRAČUNATA PREMIJA U KM	%	
NEŽIVOTNA OSIGURANJA						
1	Bobar osiguranje A.D.	17.817.530	18,80	20.719.041	19,67	116,28
2	Kosig Dunav osiguranje A.D.	17.658.997	18,60	19.281.956	18,31	109,19
3	Jahorina osiguranje A.D.	15.308.083	16,10	16.355.251	15,53	106,84
4	Nešković osiguranje A.D.	10.459.910	11,00	11.964.268	11,36	114,38
5	Drina osiguranje A.D.	10.783.941	11,30	11.850.756	11,25	109,89
6	Krajina Kopaonik osiguranje A.D.	6.719.395	7,10	7.312.137	6,94	108,82
7	Krajina osiguranje A.D.	7.486.791	7,90	6.893.447	6,55	92,07
8	D.D. Brčko gas osiguranje	5.441.675	5,70	5.929.765	5,63	108,97
9	Osiguranje Aura A.D.	-		67.464	0,06	
UKUPNO NEŽIVOTNA		91.676.322		100.374.085		109,49
ŽIVOTNA OSIGURANJA						
10	Grawe osiguranje A.D.	3.309.081	3,50	4.937.348	4,69	149,21
UKUPNO ŽIVOTNA		3.309.081		4.937.348		149,21
UKUPNA PREMIJA		94.985.403	100,00	105.311.433	100,00	110,87

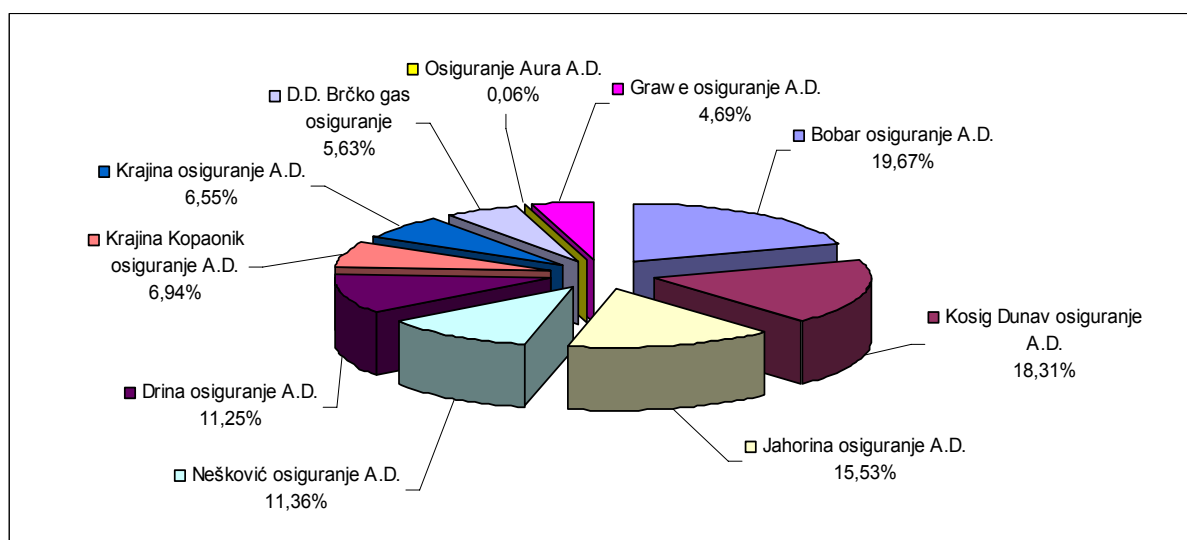
Izvor: Izvještaji društava

Devet društava je u 2007. godini, u odnosu na prethodnu godinu, ostvarilo porast premije, dok je samo kod Krajina osiguranja a.d. zabilježen premijski podbačaj.

Najveći procentualni rast premije, u odnosu na prethodnu godinu, od 49% je ostvarilo Grawe osiguranje a.d, dok je najveći procentualni porast premije od 16%, kod društava koja su se bavila neživotnim osiguranjem, ostvaren kod Bobar osiguranja a.d.

3.2. Tržišno učešće

Tržišno učešće društava u 2007. godini, mjereno po obračunatoj premiji, je predstavljeno u narednom grafičkom pregledu.

Grafikon broj 1: Učešće društava na tržištu RS u 2007. godini

Izvor: Izvještaji društava

Posmatrano pojedinačno po društvima u odnosu na prethodnu godinu, povećanje tržišnog učešća je evidentno kod Grawe osiguranja a.d, a kod društava koja su obavljala poslove neživotnog osiguranja povećanje tržišnog učešća je zabilježeno kod Bobar osiguranja a.d. i Nešković osiguranja a.d.

Stepen koncentracije tržišta je u odnosu na prethodnu godinu ostao skoro nepromijenjen, jer se preko polovine tržišnog učešća u 2007. godini, odnosno oko 54%, odnosilo na tri društva. Prema naprijed navedenom pregledu po peer grupama, vidljivo je da pet društava zauzima nešto preko 75% tržišnog učešća, što je u odnosu na prethodnu godinu i neznatno povećano, dok se na drugih pet društava odnosila svega četvrtina tržišnog učešća.

Tabela broj 5: Učešće društava u ukupnoj premiji prema peer grupama

Učešće	Učešće društava u ukupnoj premiji prema peer grupama					
	2005.		2006.		2007.	
	Ukupno učešće u%	Broj društava za osiguranje	Ukupno učešće u%	Broj društava za osiguranje	Ukupno učešće u%	Broj društava za osiguranje
do 5%	7,05	2	3,50	1	4,76	2
5-10%	16,25	2	20,70	3	19,02	3
10-15%	21,83	2	22,30	2	22,65	2
preko 15%	54,87	3	53,50	3	53,57	3

Izvor: Izvještaji društava

3.3. Struktura premije

U strukturi ukupno obračunate premije u 2007. godini, neživotno osiguranje učestvovalo je sa 100.374.085 KM ili 95,31%, dok se na obračunatu premiju životnog osiguranja odnosilo 4.937.348 KM ili 4,69%. U odnosu na prethodnu godinu, obračunata premija neživotnih osiguranja je porasla za 9,49%, a životnih osiguranja za 49,21%.

U 2007. godini je došlo do smanjenja učešća neživotnog osiguranja u ukupno obračunatoj premiji u korist učešća životnog osiguranja za 1,19 procentnih poena, te manjih promjena u zastupljenosti pojedinih grupa osiguranja u okviru neživotnih osiguranja.

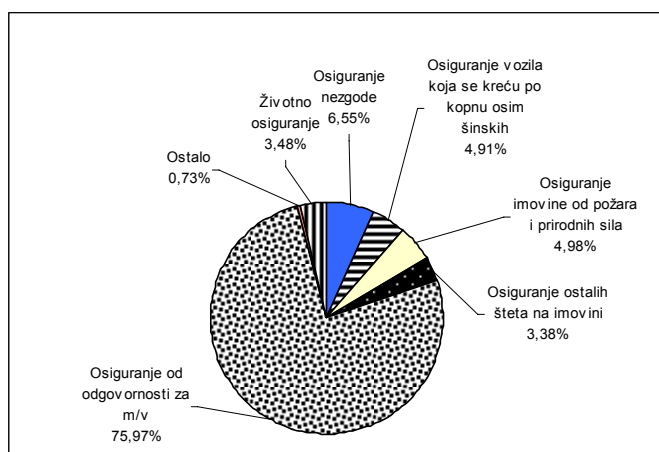
U sljedećoj tabeli je predstavljena struktura obračunate premije prema pojedinim vrstama osiguranja u 2006. i 2007. godini, s tim da se kategorija „ostalo“, odnosi na 13 grupa neživotnih osiguranja, koje u ukupnoj premiji pojedinačno učestvuju ispod jednog procenta. Takođe se daje i grafički prikaz iste tabele.

Tabela broj 6: Obračunata premija prema vrstama osiguranja

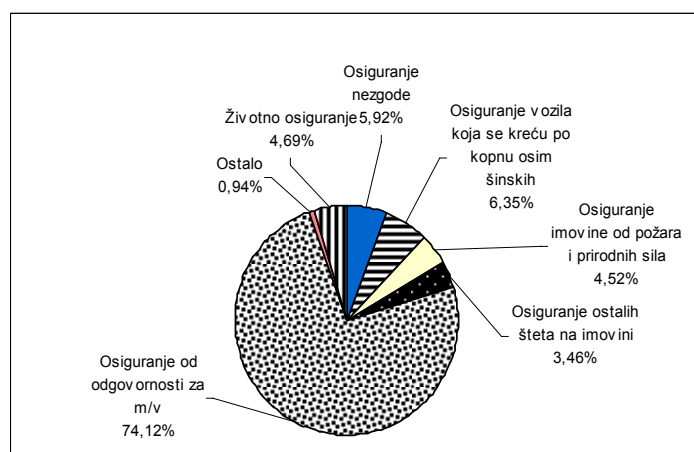
Vrsta osiguranja	2006.		2007.		Indeks 07/06
	Iznos	Udio (%)	Iznos	Udio (%)	
Osiguranje nezgode	6.218.611	6,55	6.232.842	5,92	100,23
Osiguranje vozila koja se kreću po kopnu osim šinskih	4.662.674	4,91	6.688.891	6,35	143,46
Osiguranje imovine od požara i prirodnih sila	4.728.817	4,98	4.757.583	4,52	100,61
Osiguranje ostalih šteta na imovini	3.208.200	3,38	3.643.439	3,46	113,57
Osiguranje od odgovornosti za m/v	72.161.182	75,97	78.056.435	74,12	108,17
Ostalo	696.838	0,73	994.895	0,94	142,77
Ukupno neživotna	91.676.322	96,52	100.374.085	95,31	109,49
Životno osiguranje	3.309.081	3,48	4.937.348	4,69	149,21
Ukupno	94.985.403	100,00	105.311.433	100,00	110,87

Izvor: Izvještaji društava

2006.

2007.

Grafikon broj 2: Struktura obračunate premije u 2006. i 2007. godini

Izvor: Izvještaji društava

Iz navedenih podataka je vidljiv nepovoljan odnos neživotnog i životnog osiguranja, te prilično uska paleta proizvoda u oblasti neživotnog osiguranja, sa dominacijom osiguranja od autoodgovornosti i relativno niskom pojedinačnom zastupljenošću ostalih vrsta neživotnih osiguranja.

Na osiguranje od autoodgovornosti se odnosilo 74,12% ukupno ostvarene premije u 2007. godini, dok je u 2006. godini učešće ove vrste osiguranja iznosilo 75,97%. Iako je u posljednje tri godine evidentan opadajući trend ovo osiguranje i dalje dominira u ukupnoj

premiji. Poređenja radi na tržištima osiguranja u okruženju, ova vrsta osiguranja čini oko 30% ukupno obračunate premije.

Kao što je već konstatovano, kod životnog osiguranja je u 2007. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježen porast obračunate premije za nešto više od 49%, što je nastavak dinamičnog trenda porasta ove vrste osiguranja izražen u posljednje tri godine.

Učešće ove vrste osiguranja u visini od 4,69% u ukupno obračunatoj premiji je i dalje nisko i prema publikovanim podacima za 2007. godinu, znatno zaostaje za učešćem životnog osiguranja u ukupnoj premiji na tržištima osiguranja u okruženju (Srbija 10,31%, Hrvatska 27,29%, Slovenija 32,18%)⁴.

Imajući u vidu zatečeno stanje u oblasti osiguranja u Republici Srpskoj u 2005. godini, kao godini donošenja novog zakonskog okvira iz ove oblasti, i stanje na kraju 2007. godine, može se, sa stanovišta rasta i promjena strukture obračunate premije, konstatovati da je tržište osiguranja u Republici Srpskoj u navedenom periodu započelo trend pozitivnih promjena.

U narednoj tabeli nalaze se podaci o udjelu obaveznog odnosno neobaveznog osiguranja prema obračunatoj premiji.

Tabela broj 7: Udio obaveznog i neobaveznog osiguranja u ukupno obračunatoj premiji

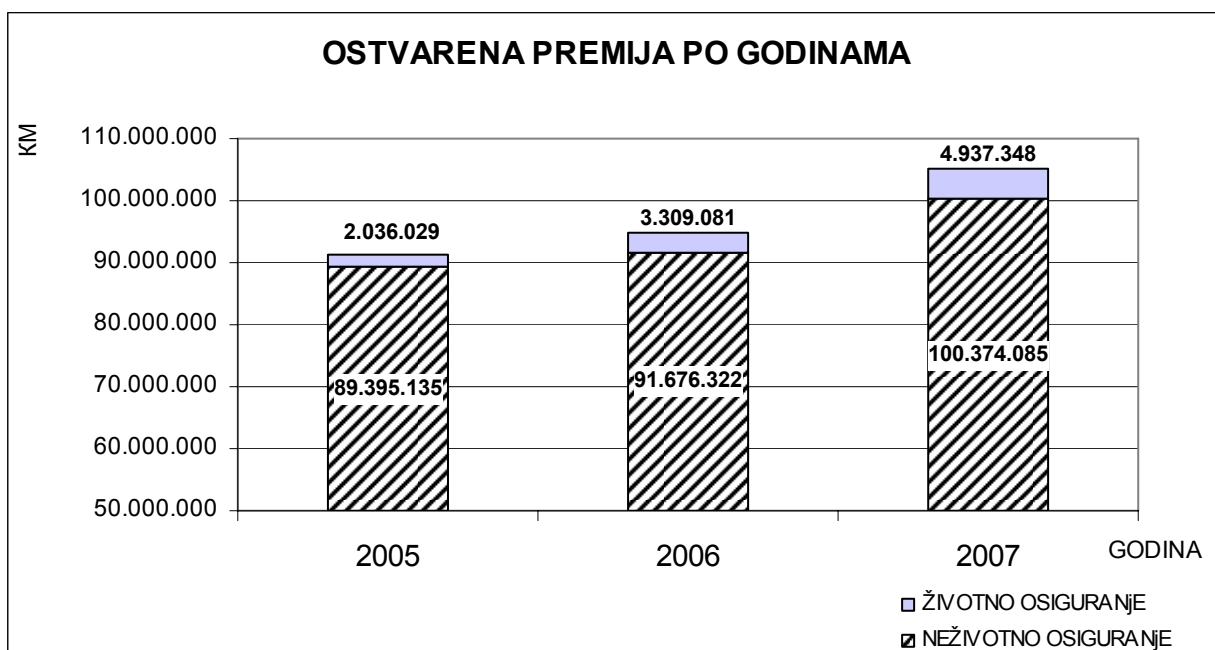
Vrsta osiguranja	2006. u KM	Udio (%)	2007. u KM	Udio (%)	Indeks 07/06
Obavezno	76.838.665,00	80,90	84.293.214,16	80,04	109,70
Neobavezno	18.146.737,00	19,10	21.018.218,84	19,96	115,82
UKUPNO	94.985.402,00	100,00	105.311.433,00	100,00	110,87

Izvor: Izvještaji društava

Obavezno osiguranje bilježi smanjenje od skoro 1% što je rezultat smanjenja osiguranja od autoodgovornosti, kao najveće stavke ove vrste osiguranja, dok je za isti iznos udio neobaveznog osiguranja povećan.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljeno kretanje ukupno obračunate premije u posljednje tri godine, te odnos premije neživotnog i životnog osiguranja po navedenim godinama, uzimajući kao baznu 2005. godinu, sa kojom je i započela reforma sektora osiguranja u RS.

⁴ Podaci prema Swiss Re No 3/2008

Grafikon broj 3: Ostvarena premija po godinama

Izvor: Izvještaji društava

Ukupan rast obračunate premije u navedenom prikazu, opadanje učešća premije osiguranja od odgovornosti za motorna vozila, a naročito rast obračunate premije životnog osiguranja, koja je više nego udvostručena u navedenom periodu, te značajan rast njenog učešća u ukupno obračunatoj premiji, pokazuje pozitivan trend razvoja tržišta osiguranja u Republici Srpskoj i potvrđuje njegovu perspektivu.

4. RJEŠAVANJE ODŠTETNIH ZAHTJEVA

Prema izvještajima o rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva u 2007. godini, kod društava za osiguranje u Republici Srpskoj je bilo ukupno prijavljeno 16.623 odštetnih zahtjeva, od čega se 227 odštetnih zahtjeva odnosi na životno osiguranje i 16.396 odštetnih zahtjeva na neživotno osiguranje.

4.1. Životno osiguranje

Pored 227 prijavljenih zahtjeva u 2007. godini, kod životnog osiguranja su bila evidentirana i 24 neriješena (rezervisana) odštetna zahtjeva na dan 31.12.2006. godine, što predstavlja ukupno 251 odštetni zahtjev.

U 2007. godini je pozitivno riješeno 220 odštetnih zahtjeva, dok je 5 odštetnih zahtjeva odbijeno, odnosno riješeno negativno.

Saglasno navedenom, stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kod životnog osiguranja, posmatrana kao odnos broja ukupno riješenih (uključujući i odbijene zahtjeve, kao negativno riješene) i broja ukupno evidentiranih odštetnih zahtjeva je iznosila 89,64%, što je poboljšanje u odnosu na stopu efikasnosti u prethodnoj godini kada je iznosila 86,3%.

Vrijednost 220 pozitivno riješenih odštetnih zahtjeva je iznosila 493.204,48 KM i svi su do 31.12.2007. godine isplaćeni, pa je stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva kod životnog osiguranja iznosila 100%.

4.2. Neživotno osiguranje

U narednim tabelama dati su uporedni podaci za 2006. i 2007. godinu koji pokazuju rješavanje i isplatu odštetnih zahtjeva neživotnog osiguranja.

Iz tabele koja slijedi se vidi da je broj prijavljenih odštetnih zahtjeva u 2007. godini u odnosu na 2006. godinu porastao za 9,30%, odnosno da je ukupan broj odštetnih zahtjeva bio veći za 8,60%.

Tabela broj 8: Broj odštetnih zahtjeva u neživotnom osiguranju

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)	2006.	2007.	Indeks 2007/06
Prijavljeno odštetnih zahtjeva	15.000	16.396	109,30
Neriješeni (rezervisani) odštetni zahtjevi na početku godine	3.858	4.083	105,83
Ukupno odštetnih zahtjeva	18.858	20.479	108,60

Izvor: Izvještaji društava

Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kao odnos broja ukupno riješenih (uključujući i odbijene zahtjeve, kao negativno riješene) i broja ukupno evidentiranih odštetnih zahtjeva za neživotno osiguranje prikazana je u sljedećoj tabeli:

Tabela broj 9: Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva kod neživotnog osiguranja

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)			2006.	2007.	Indeks 2007/06
Ukupno riješeni odštetni zahtjevi	Pozitivno riješeni	1	13.088	14.445	110,37
	Odbijeni	2	1.737	1.916	110,31
Ukupno odštetnih zahtjeva		3	18.858	20.479	108,60
Stopa efikasnosti u rješavanju odštetnih zahtjeva		$4 = (1+2) / 3$	78,61	79,89	

Izvor: Izvještaji društava

Stopa efikasnosti porasla je sa 78,61% na 79,89%, a broj zahtjeva koji su ostali neriješeni povećan je sa 4.083 neriješena odštetna zahtjeva u 2006. godini, na 4.118 u 2007. godini, što je pored ostalog posljedica činjenice povećanja broja odštetnih zahtjeva u tekućoj godini u odnosu na prethodnu.

Stopa efikasnosti rješavanja odštetnih zahtjeva pojedinačno kod društava za osiguranje kretala se u rasponu od 75% do 92,15%.

U 2007. godini osiguranicima je po osnovu pozitivno riješenih odštetnih zahtjeva isplaćeno 33.025.253 KM, za razliku od 2006. godine kada je ukupna suma isplaćenih odštetnih zahtjeva iznosila 29.081.138 KM⁵, što predstavlja povećanje od 13,56%.

Prosječna stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva, posmatrana kao odnos broja isplaćenih i ukupnog broja pozitivno riješenih zahtjeva prikazana je u sljedećoj tabeli:

Tabela broj 10: Stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva kod neživotnog osiguranja

Odštetni zahtjevi (neživotno osiguranje)			2006.	2007.	Indeks 2007/06
Ukupno pozitivno riješeni odštetni zahtjevi	Neisplaćeni odštetni zahtjevi prenijeti iz prethodnog perioda	1	2.187	1.037	47,42
	Pozitivno riješeni u tekućem periodu	2	13.088	14.445	110,37
Ukupno isplaćeni odštetni zahtjevi ⁶		3	14.166	14.504	102,39
Stopa efikasnosti u isplati odštetnih zahtjeva		$4 = 3 / (1+2)$	92,74%	93,68%	

Izvor: Izvještaji društava

U 2007. godini stopa efikasnosti u isplati šteta pojedinačno po društvima za osiguranje kretala se u rasponu od 81,48% do 100% (kod tri društva za osiguranje).

Prema podacima dostavljenim od strane društava, od ukupnog broja isplaćenih odštetnih zahtjeva, 66% je plaćeno u zakonski propisanom roku, dok je 34 % plaćeno van propisanog roka, što je poboljšanje u odnosu na 2006. godinu, kada je taj omjer bio 58% : 42%.

⁵ Podatak o isplaćenim odštetnim zahtjevima je ispravljen u odnosu na podatak u Izvještaju za 2006. godinu, jer je naknadnom kontrolom utvrđena netačnost ranijeg iznosa.

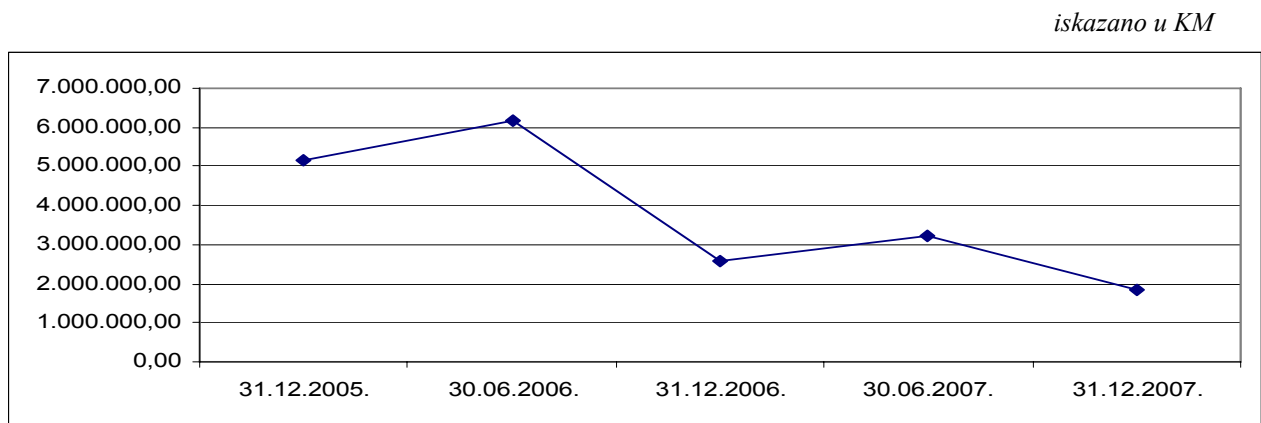
⁶ Broj ukupno isplaćenih odštetnih zahtjeva nije obuhvatio broj isplaćenih šteta po osnovu osiguranja međunarodne Zelene karte društva Krajina Osiguranje a.d. usljed nedostatka ažurnih podataka u samom društvu o broju tih šteta, ali je njihov iznos uključen u vrijednost ukupno isplaćenih šteta u 2006. i 2007. godini.

Rezultat bi bio još povoljniji, da se pojedina društva za osiguranje u vansudskom poravnanju ne dogovoraју sa oštećenim licima o produženju roka isplate naknada. Ovo je pored ostalog posljedica nedovoljne informisanosti potrošača i nasljeđene prakse iz prethodnog perioda. U cilju bolje zaštite osiguranika i drugi korisnika osiguranja, potrebna je u smislu izmjena zakonske regulative, kojom bi se ovi postupci zabranili i sankcionisali.

Prosječno isplaćena šteta u 2007. godini iznosila je 2.276 KM, odnosno veća je za 10,92% u odnosu na 2006. godinu kada je iznosila 2.052 KM. Budući da je osiguranje autoodgovornosti još uvijek dominantno u portfeljima domaćih društava za osiguranje, a vrijednost vozila i procjene nematerijalnih šteta pokazuju tendenciju rasta, za očekivati je da će u narednom periodu doći do još značajnijeg povećanja prosječne štete.

Zaštita interesa osiguranika, odnosno postizanje potpune ažurnosti u rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva je jedan od strateških ciljeva Agencije. Navedeni cilj je u značajnoj mjeri i ostvaren, ali treba imati u vidu da se moraju preduzimati postupene mjere u rješavanju ovog problema koji je nastao više godina unazad, kako se ne bi izazvali dodatni poremećaji u funkcionisanju tržišta osiguranja.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljeno kretanje vrijednosti neisplaćenih odštetnih zahtjeva u posljednje dvije godine.

Grafikon broj 4: Neisplaćeni odštetni zahtjevi

Izvor: Izvještaji društava

U odnosu na naslijeđeno stanje na početku primjene novih propisa iz oblasti osiguranja, odnosno početka rada Agencije, kada je bila iskazana vrijednost neisplaćenih odštetnih zahtjeva od preko 6 miliona KM, može se konstatovati da je po ovom pitanju u 2007. godini nastavljen pozitivan trend, svođenjem ukupne vrijednosti riješenih, a neisplaćenih odštetnih zahtjeva na iznos od 1,8 miliona KM.

S obzirom da je tek krajem 2007. godine započela stabilizacija tržišta osiguranja nakon preduzetih nadzornih mjera, potreban je izvjestan period da navedeno stanje u potpunosti bude usklađeno sa zakonskim okvirom, odnosno da interesi osiguranika i drugih korisnika osiguranja postanu prioritet društava za osiguranje, što će neminovno doprinijeti bržem povratku povjerenja u osiguranje i ubrzanijem razvoju ove djelatnosti.

5. BILANSNA STRUKTURA

U 2007. godine uveden je novi kontni okvir i počele su se primjenjivati nove bilansne šeme, koje se razlikuju u odnosu na prethodne. U tom smislu izvršeno je prevođenje bilansa za 2006. godinu na novi kontni okvir, što je dovelo do promjena pojedinih stavki iskazanih na istoj poziciji bilansa. Zbog toga se pojedini podaci za 2006. godinu razlikuju u ovom Izvještaju u odnosu na Izvještaju o stanju sektora osiguranja u 2006. godini.

Na osnovu dostavljenih finansijskih izvještaja društava sa stanjem na dan 31.12.2007. godine i izvještaja o izvršenoj reviziji finansijskih izvještaja, u nastavku se daje kraći prikaz finansijskog stanja i rezultata poslovanja društava za osiguranje:

5.1. Bilans stanja

U nastavku se daje skraćena šema bilansa stanja za sva društva u 2006. i 2007. godini:

Tabela broj 11: **Aktiva-** ukupno za sva društva

u KM

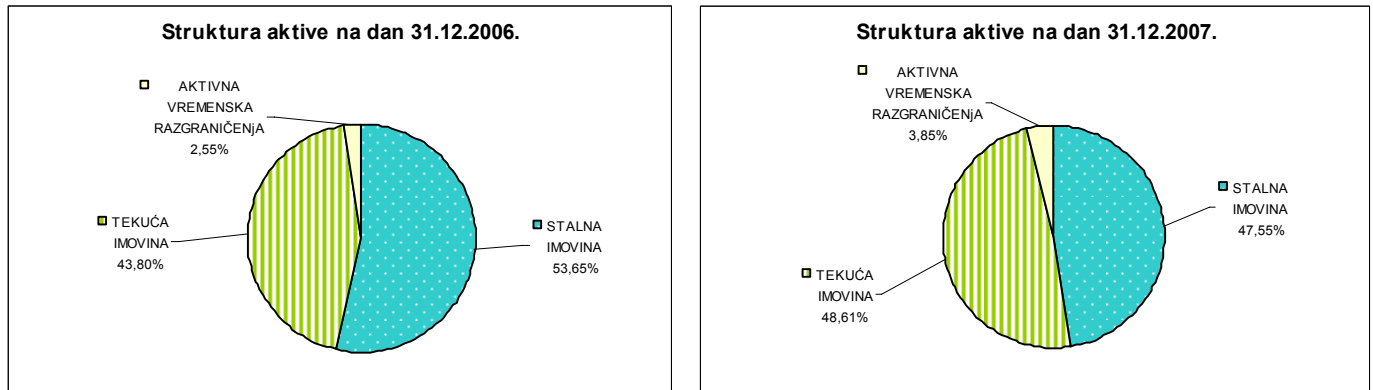
A K T I V A	2006.		2007.		Indeks 2007/06
	iznos	%	iznos	%	
A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL					
B. STALNA IMOVINA (1+2+3+4+5+6+7+8)	85.166.046	53,65	90.805.410	47,55	106,62
1. Stalna nematerijalna sredstva	2.698.323	1,70	2.983.172	1,56	110,56
2. Stalna materijalna sredstva	52.459.443	33,05	51.491.402	26,96	98,15
3. Ulaganja u pov. pridružena i ostala pravna lica	23.495.041	14,80	16.605.701	8,70	70,68
4. Ostala dugoročna finansijska ulaganja	6.513.239	4,10	13.357.643	6,99	205,08
5. Odložena poreska sredstva	0	0,00	50.331	0,03	
6. Ulaganja u nekretnine	0	0,00	6.317.161	3,31	
7. Depoziti preuzetog posla osiguranja u reosiguranje	0	0,00	0	0,00	
8. Ulaganja za račun i rizik vlasnika polisa ŽO	0	0,00	0	0,00	
V. TEKUĆA IMOVINA (9+10)	69.518.517	43,80	92.824.153	48,61	133,52
9. Zalihe, stalna sredstva namij. otuđ. i dati avansi	623.665	0,39	404.269	0,21	64,82
10. Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina (a+b+v+g)	68.894.852	43,40	92.419.884	48,39	134,15
a) Gotovina na računima i u blagajni	10.102.055	6,36	23.537.163	12,32	232,99
b) Potraživanja po osnovu premije	13.861.531	8,73	13.570.026	7,11	97,90
v) Kratkoročni finansijski plasmani	31.971.604	20,14	29.271.227	15,33	91,55
g) Ostala potraživanja	12.949.962	8,16	26.030.161	13,63	201,01
G. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	4.045.809	2,55	7.345.979	3,85	181,57
D. POSLOVNA IMOVINA (B+V+G)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	120,31
Đ. GUBITAK IZNAD KAPITALA	0	0,00	0	0,00	
E. POSLOVNA AKTIVA (D+Đ)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	120,31
Ž. VANBILANSNA AKTIVA	9.647.693	6,08	7.684.661	4,02	79,65

Izvor: Bilansi stanja društava

Vrijednost poslovne aktive svih društava na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj sa stanjem na dan 31.12.2007. godine iznosila je 190.975.542 KM i u odnosu na vrijednost poslovne aktive sa stanjem na dan 31.12.2006. godine je uvećana za 20,31%.

Učešće stalne imovine u strukturi poslovne aktive je iznosilo 47,55%, tekuća imovina je činila 48,61% , dok se na aktivna vremenska razgraničenja odnosilo 3,85% vrijednosti aktive.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljena struktura aktive za 2006. i 2007. godinu.

Grafikon broj 5: Struktura aktive

Izvor: Bilansi stanja društava

Vrijednost *Stalne imovine* je u odnosu na prethodnu godinu veća za 6,62%, a posljedica je rasta na pozicijama *Stalnih nematerijalnih sredstava*, *Ostalih dugoročnih finansijskih ulaganja* i *Ulaganja u nekretnine*. Ulaganja u povezana pridružena i ostala pravna lica su smanjena usljed pretvaranja jednog oblika imovine u drugi, odnosno kratkoročne u dugoročnu, kao i promjene u kontnom okviru i bilansnoj šemi društava za osiguranje.

Stavka *Ostala dugoročna finansijska ulaganja* se odnosi na ulaganja u hartije od vrijednosti nepovezanih pravnih lica, dugoročne depozite kod banaka i obavezna dugoročna ulaganja u rezervni fond i fond naknade šteta Biroa zelene karte. Povećanje navedenih pozicija je posljedica povećanja tehničkih rezervi i plasmana sredstava za njihovo pokriće u određene pozicije aktive, a manjim dijelom i promjene u kontnom okviru i bilansnoj šemi osiguravajućih društava. Porast tekućeg i odloženog poreza na dobit u odnosu na prethodnu godinu posljedica je prve primjene novog Zakona o porezu na dobit koji je, očito nepovoljniji od prethodnog.

Povećanje *Ulaganja u nekretnine* u 2007. godini u odnosu na prethodnu godinu je posljedica usaglašavanja klasifikacije na ovoj poziciji sa MRS 40, kojim je naloženo odvajanje investicionih nekretnina od nekretnina koje služe za obavljanje djelatnosti. Ovaj standard nije adekvatno primjenjen kod svih društava za osiguranje, usljed čega se javljaju razlike na ovoj poziciji iskazane u bilansu stanja i iznosu prikazanom kroz revizorske izvještaje, kao i izvještaje o ulaganju sredstava za pokriće tehničkih rezervi, zbog čega je Agencija u 2007. i 2008. godini naložila usaglašavanje. Velik broj, kako investicionih, tako i nekretnina namijenjenih za obavljanje djelatnosti, nije upisan u zemljišne knjige, pa je Agencija takođe naložila da se pokrene postupak i preduzmu sve neophodne radnje oko njihovog upisa.

U posmatranom periodu je rast *Tekuće imovine* značajno nadmašio stopu rasta *Stalne imovine*, te je prvi put u posljednje tri godine vrijednost *Tekuće imovine* nadmašila vrijednost *Stalne imovine*. Imajući u vidu činjenicu da je na tržištu osiguranja Republike Srpske dominantno neživotno osiguranje, u kome su obaveze za štete po pravilu kratkoročne, u posmatranom periodu je došlo do osjetnog poboljšanja strukture aktive, u pravcu tekuće

imovine, što predstavlja smanjenje stepena dugoročne imobilizacije sredstava društava, odnosno povećanje njihove sposobnosti za izmirenje preuzetih obaveza po zaključenim ugovorima iz osiguranja.

Potraživanja za nenaplaćenu premiju učestvuju u ukupno fakturisanoj premiji sa 12,89%, a potraživanja po osnovu premije, kratkoročni finansijski plasmani i ostala potraživanja učestvuju u ukupnoj aktivni sa 36,01%. *Potraživanja za nenaplaćenu premiju, kratkoročni finansijski plasmani i ostala potraživanja* predstavljaju imovinu osiguravajućih društava koja je uvijek potencijalni izvor skrivenih gubitaka. Uspostavljanje adekvatne računovodstvene politike vezane za procjenu naplativosti potraživanja i utvrđivanja realne ispravke vrijednosti značajno opredjeljuje finansijski rezultat, s obzirom na veliko učešće potraživanja u ukupnoj imovini. Na osnovu stanja i obrazloženja datih kroz revizorski izvještaj pojedinih društava za osiguranje može se zaključiti da ovaj oblik imovine nije realno iskazan, pa je Agencija u 2007. godini preduzela i dalje će preduzimati određene mjere u cilju otklanjanja uočenih nepravilnosti. Ostala potraživanja predstavljaju potraživanja po osnovu prodaje akcija povezanih i drugih lica izvršenih krajem 2007. godine, a čija naplata je realizovana u tekućoj godini (oko 17.500.000 KM), zatim potraživanja po osnovu plasmana između povezanih lica, dati avansi, regres, uslužno naplaćene štete i ostalo.

Stavka *Aktivnih vremenskih razgraničenja* je u odnosu na prethodnu godinu uvećana za oko 81%. Iznos sredstava na ovoj stavci je uslovljen porastom procenta prenosne premije u ukupnoj premiji i porastom troškova posredničke provizije. Pored navedenog, povećanje vrijednosti na navedenoj stavci u odnosu na stanje iz prethodne godine je proisteklo iz razgraničenja i drugih troškova, koji se prema postojećim podzakonskim aktima ne mogu razgraničavati, zbog čega je Agencija određenim društvima izrekla mjere za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, što će uticati na finansijski rezultat u narednom periodu.

U vanbilasnoj aktivni i pasivi može se primjetiti smanjenje u odnosu na prethodnu godinu, što je uzrokovano rashodovanjem opreme i prenosom imovine iz vanbilasne aktive na lokalnu zajednicu (radi se o državnoj imovini koju koristi Jahorina osiguranje a.d. Pale na teritoriji Brčko Distrikt).

U narednoj tabeli je dat uporedni pregled vrijednosti pozicija pasive za sva društva sa stanjem na dan 31. decembar 2006. i 2007. godine.

Tabela broj 12: **Pasiva** ukupno za sva društva

u KM

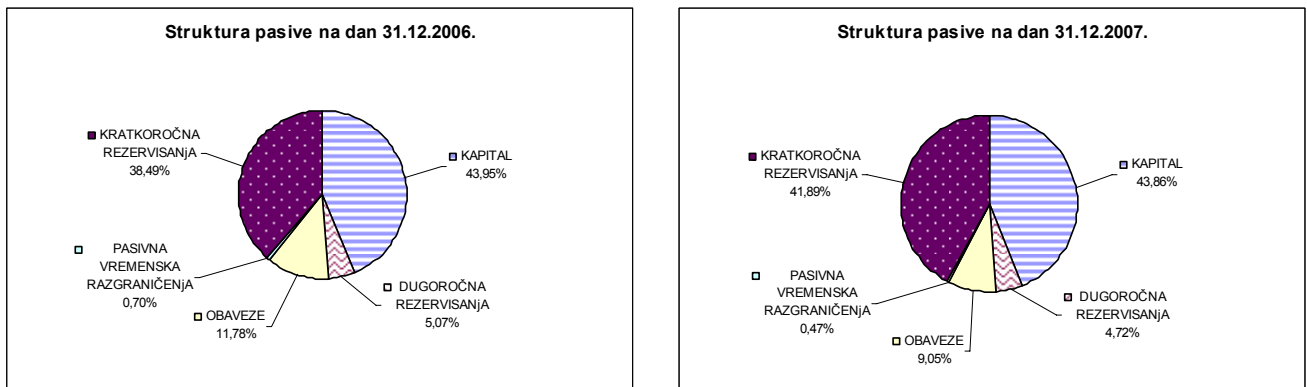
PASIVA	2006.		2007.		Indeks 2007/06
	iznos	%	iznos	%	
A. KAPITAL (1+2+3+4+5+6-7)	69.767.592	43,95	83.768.425	43,86	120,07
1. Akcijski kapital	46.753.256	29,45	65.449.748	34,27	139,99
2. Emisiona premija	0	0,00	0	0,00	
3. Revalorizacione rezerve	10.486.267	6,61	3.244.743	1,70	30,94
4. Rezerve iz dobitka	5.015.297	3,16	6.720.229	3,52	133,99
5. Druge rezerve	307.250	0,19	3.307.250	1,73	1076,40
6. Neraspoređeni dobitak	10.000.092	6,30	10.020.977	5,25	100,21
7. Gubitak do visine kapitala	2.794.570	1,76	4.974.522	2,60	178,01
B. DUGOROČNA REZERVISANJA (8+9+10+11+12+13+14)	8.048.897	5,07	9.016.788	4,72	112,03
8. Rezervisanja za matematičke rezerve OŽ	5.980.081	3,77	7.995.605	4,19	133,70
9. Rezervisanja za restrukturiranja	0	0,00	0	0,00	
10. Rezervisanja za primanja zaposlenih	350.186	0,22	458.702	0,24	130,99
11. Rezervisanja za bonuse, popuste i povrate premija	0	0,00	0	0,00	
12. Rezervisanja za kolebanje šteta	0	0,00	30.858	0,02	
13. Osiguravačko-tehnička rezervisanja za OŽ	0	0,00	0	0,00	
14. Ostala dugoročna rezervisanja	1.718.630	1,08	531.623	0,28	30,93
V. OBAVEZE (15+16+17)	18.704.919	11,78	17.290.956	9,05	92,44
15. Dugoročne obaveze	2.463.047	1,55	3.798.695	1,99	154,23
16. Odložene poreske obaveze	0	0,00	0	0,00	
17. Kratkoročne obaveze	16.241.872	10,23	13.492.261	7,06	83,07
G. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	1.105.821	0,70	902.222	0,47	81,59
D. KRATKOROČNA REZERVISANJA (18+19+20+21+22+23)	61.103.143	38,49	79.997.151	41,89	130,92
18. Rezervisanja za prenosne premije ŽO	112.192	0,07	222.904	0,12	198,68
19. Rezervisanja za prenosne premije NŽO	37.765.541	23,79	48.825.233	25,57	129,29
20. Rezervisanja za štete ŽO	123.407	0,08	63.131	0,03	51,16
21. Rezervisanja za štete NŽO	21.213.850	13,36	29.218.091	15,30	137,73
22. Dio dugoročnih rezervisanja do godine dana	0	0,00	0	0,00	
23. Ostala kratkoročna rezervisanja	1.888.153	1,19	1.667.792	0,87	88,33
Đ. POSLOVNA PASIVA (A+B+V+G+D)	158.730.372	100,00	190.975.542	100,00	120,31
E. VANBILANSNA PASIVA	9.647.693	6,08	7.684.661	4,02	79,65

Izvor: Bilansi stanja društava

Vrijednost poslovne pasive svih društava na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj na dan 31.12.2007. godine je iznosila 190.975.542 KM i u odnosu na vrijednost poslovne pasive iskazanu na dan 31.12.2006. godine godine je uvećana za 20,31%.

U strukturi poslovne pasive društava kapital i rezerve su činili 43,86%, dugoročna rezervisanja 4,72%, obaveze 9,05%, pasivna vremenska razgraničenja 0,47%, dok se na kratkoročna rezervisanja u kojima su sadržane prenosne premije i rezervisane štete odnosilo 41,89% vrijednosti poslovne pasive.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljena struktura pasive za 2006. i 2007. godinu.

Grafikon broj 6: Struktura pasive

Izvor: Bilansi stanja društava

U poređenju sa strukturom pasive u prethodnoj godini, u 2007. godini uočava se povećanje na stavci *Kapital*, prouzrokovano prije svega većim promjenama na poziciji *Akcijskog kapitala*, koji u odnosu na prethodnu godinu bilježi rast od 39,99%, što je posljedica usklađivanja vrijednosti kapitala društava sa odredbama člana 49. Zakona o društvima za osiguranje. Naime, pojedina društva u pogledu propisane potrebne visine osnovnog kapitala za obavljanje postojećih vrsta osiguranja nisu zadovoljavala zakonski minimum, pa je izvršena dokapitalizacija. U okviru ove stavke povećan je i gubitak do visine kapitala zbog činjenice da su tri društva za osiguranje poslovala sa gubitkom, pri čemu gubitak jednog od njih, nakon negativnog revizorskog mišljenja i korekcije finansijskih izvještaja za 2007. godinu, predstavlja 61% ukupnog gubitka sektora osiguranja. Do promjene na stavci *Druge rezerve* došlo je zbog toga što je u jednom od društava za osiguranje, po nalogu nadležnog ministarstva i drugih nadzornih organa, došlo do usklađivanja visine i vlasničke strukture osnovnog kapitala u poslovnim knjigama i zvaničnim registrima (sudski i Centralni registar hartija od vrijednosti).

Bilansna stavka *Dugoročna rezervisanja*, je u odnosu na prethodnu godinu u 2007. godini uvećana za 12,03%, uglavnom zbog rasta vrijednosti na poziciji *Matematička rezerva osiguranja života* kod Grawe osiguranja, koja je veća za 33,7% u odnosu na stanje u prethodnoj godini.

Bilansna stavka *Obaveze* je u odnosu na prethodnu godinu smanjena za 7,56%, a navedeno smanjenje je prouzrokovano smanjenjem na poziciji *Kratkoročnih obaveza* zbog intenzivnije isplate akumuliranih obaveza po osnovu odštetnih zahtjeva.

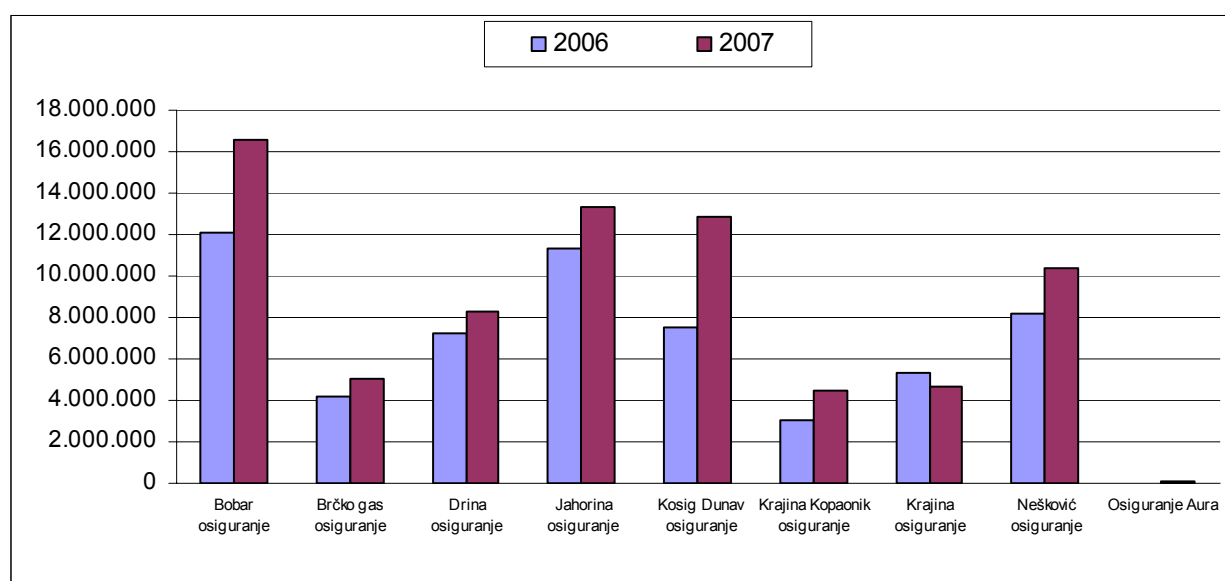
Stavka *Kratkoročnih rezervisanja*, u kojoj su sadržane i tehničke rezerve, odnosno prenosne premije i rezervisanja za štete, je u odnosu na prethodnu godinu povećana za 30,92%, što je svakako pozitivna promjena koja utiče na kvalitet poslovanja društava za osiguranje. Najveći doprinos navedenom povećanju daje rast prenosne premije, kao rezultat različitog načina njenog obračuna.

Promjena načina obračuna prenosnih premija kojima, od 01.01.2007. godine, osnovicu predstavlja bruto obračunata premija, za razliku od ranijeg perioda gdje je kao osnovica korišten

tehnički dio premije, dovela je najvećim dijelom do porasta *Rezervisanja za prenosne premije neživotnog osiguranja* od 29,29% u odnosu na prethodnu godinu. Pozicija *Rezervisanja za štete neživotnih osiguranja* porasla je u 2007. godini za 37,73%. To je uglavnom posljedica povećanja rezervi za nastale, a neprijavljene štete, koje se, po Pravilniku o tehničkim rezervama, koji je u primjeni od 01.01.2007. godine, utvrđuju metodama koje realnije odražavaju obaveze društva po ovom osnovu.

Rezervisanja za prenosne premije životnog osiguranja odnose se na dopunsko osiguranje uz osiguranje života, a povećanje od 98,68% je rezultat porasta premije životnog osiguranja kao i načina obračuna prenosne premije.

Tehničke rezerve predstavljaju sredstva namijenjena pokriću budućih obaveza iz osiguranja i eventualnih gubitaka zbog rizika koji proizilaze iz poslova osiguranja koje osiguravajuće društvo obavlja. Pravilnikom o tehničkim rezervama („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 116/06) i Pravilnikom o visini i načinu ulaganju sredstava društava za osiguranje („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 116/06), a koji su u primjeni od 01.01.2007. godine, regulišu se metode i načini izračunavanja, te sredstva za pokriće tehničkih rezervi. Društva formiraju sljedećih šest vrsta tehničkih rezervi: rezerve za prenosne premije, rezerve za štete, rezerve za bonuse i popuste, rezerve za kolebanje šteta, druge tehničke rezerve, te posebno matematičku rezervu kod osiguranja života i zdravstvenih osiguranja sa višegodišnjim trajanjem.

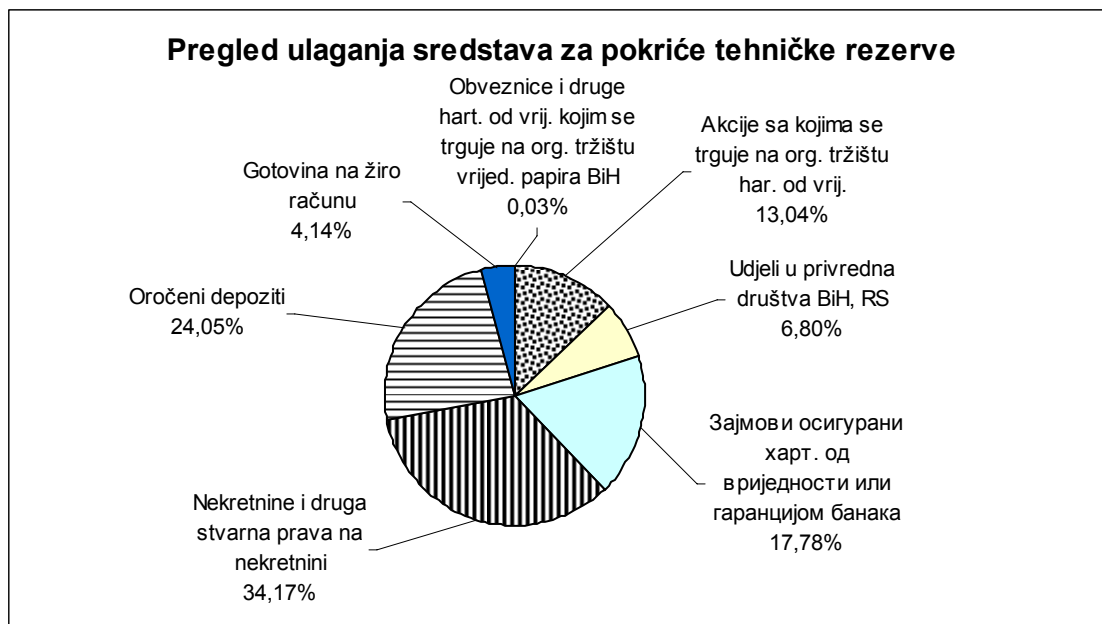

Grafikon broj 7: Tehničke rezerve društava za neživotno osiguranje

Izvor: Izvještaji društava

Kod ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi osnovnu odrednicu predstavlja vrsta osiguranja koju društva obavljaju, kako bi mogla odgovoriti preuzetim obavezama po zaključenim ugovorima o osiguranju. Pri ulaganju sredstava za pokriće tehničkih rezervi potrebno je obezbjediti sigurnost, likvidnost, disperziju i isplativost ulaganja.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljen pregled ulaganja sredstava tehničke rezerve na dan 31.12.2007. godine:

Grafikon broj 8: Ulaganja sredstava za pokriće tehničke rezerve 2007. god.

Izvor: Izvještaji društava

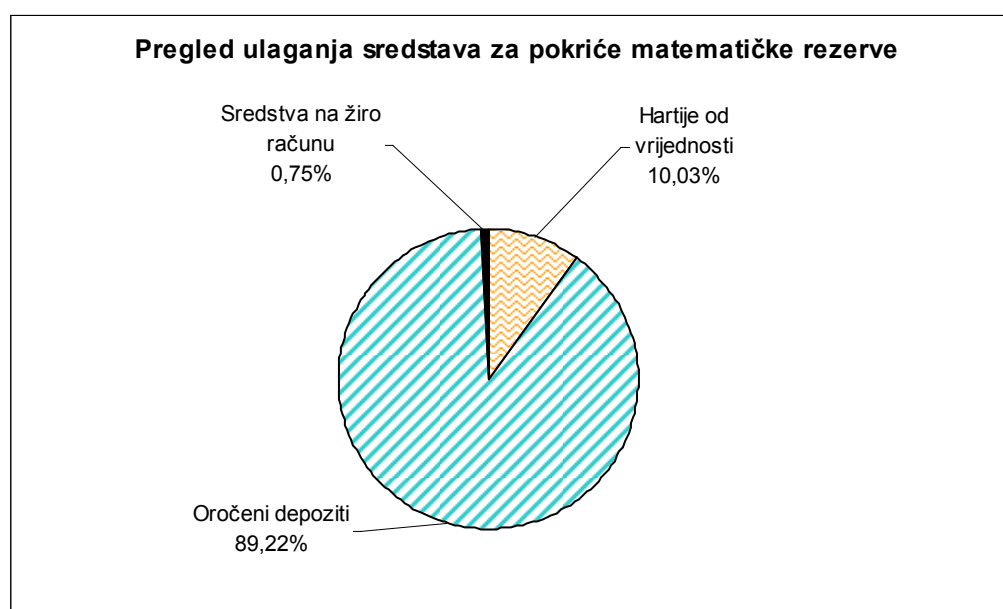
Navedeni pregled strukture ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi u 2007. godini rezultat je korekcije podataka iz US1 obrasca koji je izvršila Agencija zbog potrebe realnog iskazivanja pokrića tehničkih rezervi. Ovo se prije svega odnosi na depozite, jer su pojedina društva ista depozitna sredstva iskazivala istovremeno za pokriće tehničkih rezervi i garantnog fonda.

Oblici ulaganja sredstava za pokriće tehničkih rezervi u 2007. godini nisu bili u potpunosti usklađeni sa dominantnom djelatnošću neživotnih osiguranja i ročnosti obaveza, kao i propisanim ograničenjima. To je posljedica prekoračenja učinjenih prilikom ulaganja u ranijem periodu, zbog nedostatka regulative i nadzora. U narednom periodu potrebno je izvršiti postepeno usklađivanje, što je Agencija već naložila, pri čemu treba imati u vidu da stepen razvoja tržišta kapitala u Republici Srpskoj još uvijek nije stvorio mogućnost kvalitetne, te sa stanovišta prinosa, isplative diverzifikacije i usklađenosti sredstava. Posmatrano pojedinačno po društvima, prekoračenja su prisutna uglavnom kod nekretnina i zajmova. Poseban problem predstavlja činjenica da je za stavke nekretnina i zajmova upitan kvalitet. Kod većeg broja društava za osiguranje nekretnine navedene kao investicione ne donose prinos, a zajmovi nisu adekvatno obezbjeđeni, ili im je naplata neizvjesna. Otežavajuću okolnost predstavlja i činjenica da su ove dvije vrste ulaganja kod jednog dijela društava za osiguranje plasirane prema povezanim licima. U tom smislu Agencija je u 2008. naložila svim društvima, koja se bave neživotnim osiguranjem, donošenje Akcionih planova, kojima treba da se izvrši postepeno usklađivanje visine i strukture imovine za pokriće tehničkih rezervi sa propisanim ograničenjima.

Na osnovu aktuarskih i revizorskih izvještaja primjećeno je da su određena društva izvršila neadekvatan obračun prenosnih premija i rezervacija za štete, odnosno da su potcijenila

visinu tehničkih rezervi namijenjenih pokriću budućih obaveza iz ugovora o osiguranju. Procijenjeno je da bi taj iznos, zajedno sa trenutno nedostajućim propisanim sredstvima adekvatnim za pokriće tehničkih rezervi, mogao da bude oko 18 miliona KM. Budući da u svim aktuarskim i revizorskim izvještajima, nije kvantitativno određena visina nedostajućih sredstava, ovaj podatak nije konačan, odnosno treba ga uzeti sa određenom rezervom. Radi se svakako o negativnoj pojavi, koja ugrožava solventnost društava za osiguranje u dugoročnom periodu, i ne obezbjeđuje potpuno pokriće za preuzete rizike. Zbog toga je Agencija, kako je to već više puta u ovom Izvještaju navedeno, nakon izvršenih kontrola krajem 2007. godine, preduzela mjere finansijske sanacije u 2008. godini.

U narednom grafičkom prikazu je predstavljen pregled ulaganja sredstava matematičke rezerve osiguranja života:

Grafikon broj 9: Ulaganja sredstava za pokriće matematičke rezerve

Izvor: Izvještaji društava

Ulaganja sredstava za pokriće matematičke rezerve, s obzirom na ročnost šteta kod životnog osiguranja, obezbjeđuje izmirenje potencijalnih obaveza po preuzetim ugovorima iz osiguranja, ali je u narednom periodu potrebno obezbijediti veći stepen diversifikacije kroz druge oblike ulaganja.

5.2. Bilans uspjeha

U narednoj tabeli je dat uporedni pregled stavki bilansa uspjeha za sva društva sa stanjem na dan 31. decembar 2006. i 2007. godine.

Tabela broj 13: **BILANS USPJEHA** ukupno za sva društva

u KM

POZICIJA	2006.	2007.	Indeks 2007/06
A. POSLOVNI PRIHODI I RASHODI			
1. Prihodi od premije osiguranja i saosiguranja	92.381.454	93.212.624	100,90
2. Naknade šteta iz osiguranja i saosiguranja	34.999.224	42.645.735	121,85
3. Izmjene ostalih tehničkih rezervi	228.965	2.529.033 ⁷	1104,55
4. Troškovi povrata premija	3.196.663	4.834.823	151,25
5. Troškovi poslovanja	41.035.214	44.636.356	108,78
6. Ostali tehnički prihodi	2.855.573	4.437.343	155,39
7. Ostali tehnički rashodi	1.860.621	622.091	33,43
8. Poslovni prihodi bez reosiguranja (1+6)	95.237.027	97.649.967	102,53
9. Poslovni rashodi bez reosiguranja (2+3+4+5+7)	81.320.687	95.268.038	117,15
a) BRUTO TEHNIČKI REZULTAT (8-9)	13.916.340	2.381.929	17,12
10. Vlastito reosiguranje	0	0	
11. Cedirano reosiguranje	1.548.550	1.622.461	104,77
b) TEHNIČKI REZULTAT (a+10-11)	12.367.790	759.468	6,14
B. NETEHNIČKI BILANS			
12. Finansijski prihodi i rashodi i dobici i gubici	3.117.904	11.379.554	364,97
v) REZULTAT REDOVNE AKTIVNOSTI (b+12)	15.485.694	12.139.022	78,39
13. Ostali netehnički prihodi	3.337.358	3.971.723	119,01
14. Ostali netehnički rashodi	7.682.990	7.071.734	92,04
V. BRUTO REZULTAT (v+13-14)	11.140.062	9.039.011	81,14
15. Bruto dobitak	11.140.062	11.418.701	102,50
16. Bruto gubitak	0	-2.379.690	
G. TEKUĆI I ODLOŽENI POREZ NA DOBIT	910.420	1.304.134	143,25
D. NETO REZULTAT	10.229.642	7.734.877	75,61
17. Neto dobitak (15-G)	10.229.642	10.115.996	98,89
18. Neto gubitak (16)	0	-2.381.119	
Đ UKUPNI PRIHODI	106.918.699	118.305.749	110,65
E UKUPNI RASHODI	95.774.643	109.268.169	114,09

Izvor: Bilansi uspjeha društava

Ukupni prihodi društava u 2007. godini su iznosili 118.305.749 KM što je povećanje u odnosu na prethodnu godinu za 10,65%. Ukupni rashodi društava u 2007. godini su iznosili 109.268.169 KM ili 14,09% više u odnosu na rashode u prethodnoj godini.

⁷ Ekstremna vrijednost iskazana na ovoj poziciji posljedica je korekcije finansijskog izvještaja za 2007. godinu kod jednog društva za osiguranje, nakon negativnog revizorskog mišljenja. Društvo je po mišljenju Agencije na pogrešnoj poziciji knjižilo korekciju, koju su naložili aktuar i revizor, a tiče se manje obračunate prenosne premije i rezervi za štete.

Osam društava je kao rezultat poslovanja iskazalo neto dobitak u ukupnom iznosu od 10.115.996 KM, dok su tri društva iskazala neto gubitak u ukupnom iznosu od 2.381.119 KM.

Od prihoda treba spomenuti rast tehničkih prihoda koji potiče od plasmana sredstava za pokriće tehničkih rezervi u investicione nekretnine i izdavanja u zakup istih, te od regresa.

Tehnički rezultat, kao nova kategorija iskazivanja rezultata poslovnih aktivnosti osiguranja, uveden novim kontnim okvirom i bilansnim šemama, je kod četiri društva pozitivan, dok je kod šest društava negativan. Niži tehnički rezultat je najvećim dijelom posljedica promjena načina obračuna prenosnih premija, te intenzivnijeg rasta rashoda po osnovu naknada šteta iz osiguranja i saosiguranja i troškova poslovanja. Troškovi povrata premija su takođe uticali na niži tehnički rezultat, a njihovo povećanje je posljedica popusta koja su društva odobravalala suprotno Uredbi o jedinstvenim premijskim stopama i zajedničkoj tarifi za osiguranje vlasnika ili korisnika motornih vozila od autoodgovornosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 35/07 i 11/98). Konačan rezultat poslovanja, odnosno iskazani neto dobitak ostvaren je povećanim finansijskim prihodima i dobicima, te ostalim netehničkim prihodima.

6. POKAZATELJI POSLOVANJA

U praćenju poslovanja društava za osiguranje se koriste pokazatelji koji su specifični za navedenu djelatnost, pa su u narednoj tabeli predstavljeni opšti pokazatelji poslovanja za 2006. i 2007. godinu.

Tabela broj 14: Pokazatelji poslovanja

O P I S	2006.	2007.
Premija po zaposlenom (u KM)	137.064	129.058
Ukupan prihod po zaposlenom (u KM)	154.283,	144.982
Dobit po zaposlenom (u KM)	14.761	9.479
Dobit/Kapital (%)	14,66	9,23
Dobit/Ukupan prihod (%)	9,57	6,54
Isplaćene štete/Premija (%)	30,62	31,36
Racio šteta (%)	37,89	45,75
Racio troškova (%)	47,54	47,97
Kombinovani racio (%)	85,42	93,73
Racio solventnosti (%)	74,98	81,23
Koeficijent trenutne likvidnosti (%)	0,62	1,74
Koeficijent tekuće likvidnosti (%)	4,24	6,85
Opšta likvidnost (%)	4,28	6,88
Povrat na uloženu imovinu (ROA) (%)	6,44	4,05
Povrat na uloženi vlastiti kapital (ROE) (%)	14,66	9,23

Izvor: Izvještaji društava

Premija po zaposlenom u osiguranju u 2007. godini je iznosila 129.058 KM što je za 5,84% manje nego u 2006. godini. Razlog ovog smanjenja je rast broja zaposlenih za 18%, a premije za 10%, što u ukupnom rezultatu daje ovaj pokazatelj na nižem nivou nego prethodne godine.

Ukupan prihod po zaposlenom i dobit po zaposlenom su takođe smanjeni usljed povećanja ukupnog broja zaposlenih u osiguravajućim društvima. Odnos dobiti i ukupnog prihoda je smanjen sa 9,57% na 6,54% što je rezultat povećanja ukupnog prihoda, dok je dobit smanjena.

Kao što je ranije i naglašeno, može se primjetiti povećanje koeficijenta isplaćenih šteta prema premiji. Ovaj pokazatelj govori da je došlo do poboljšanja u efikasnosti isplata isplaćenih šteta.

Kombinovani racio predstavlja zbir racija šteta i racija troškova, te pokazuje koliko društvo profitabilno posluje prije uključivanja prihoda od ulaganja i drugih prihoda. Racio šteta se dobija kao odnos mjerodavnih šteta i mjerodavne premije, dok racio troškova predstavlja odnos troškova poslovanja (u koje su uključeni troškovi povrata premije) i obračunate premije umanjene za dio premije predane u reosiguranje. Za cijelu djelatnost osiguranja u RS može se konstatovati da posluje blizu granice profitabilnosti, sa tendencijom pogoršanja.

Margina solventnosti se primjenjuje za iskazivanje adekvatnosti kapitala, odnosno vrši se poređenje vrijednosti kapitala i garantnog fonda u odnosu na veličinu poslovanja, a zavisi od adekvatnosti tehničkih rezervi za podmirenje svih preuzetih obaveza društva. Pravilnikom o elementima i kontroli margine solventnosti društava za osiguranje u Republici Srpskoj propisano je da društva izračunavaju odvojeno marginu solventnosti za poslove neživotnih, poslove životnih osiguranja i poslove reosiguranja. U primjeni ovog Pravilnika za 2007. godinu pokazalo se da aktuari nisu na identičan način tretirali pojedine stavke osnovnog i dodatnog kapitala i odbitaka, što je onemogućilo sintetičko iskazivanje adekvatnosti kapitala svih osiguravajućih društava za potrebe ovog Izvještaja, a što će biti otklonjeno u 2008. godini.

Racio solventnosti je pokazatelj pomoću kojeg se mjeri sposobnost društva da apsorbuje rizik neadekvatno utvrđenog nivoa premija, nepredvidivih šteta i neadekvatnog prenosa rizika u reosiguranje i saosiguranje, i druge rizike osiguranja. Imajući u vidu gore navedena ograničenja, za potrebe ovog Izvještaja izračunat je racio solventnosti, kao odnos kapitala društva po bilansu stanja i obračunate premije umanjene za dio premije predane u reosiguranje, koji je u 2007. godini je zabilježio rast sa 74,98% na 81,23%, i to većim dijelom usljed povećanja akcijskog kapitala.

Pokazatelji likvidnosti takođe pokazuju značajan napredak u odnosu na 2006. godinu. Koeficijent trenutne likvidnosti, kao odnos gotovine i gotovinskih ekvivalenata prema kratkoročnim obavezama na dan 31.12.2006. godine je iznosio 0,62, a na dan 31.12.2007. godine 1,74, što znači da je porastao skoro tri puta. Ovaj koeficijent pokazuje da društva na dan 31.12.2007. godine imaju više likvidnih sredstava nego što su njihove kratkoročne obaveze.

Koeficijent tekuće likvidnosti predstavlja odnos tekuće imovine umanjene za vrijednost zaliha prema kratkoročnim obavezama. I ovaj pokazatelj je znatno bolji u odnosu na prethodnu godinu. Međutim, treba ga uzeti sa rezervom s obzirom da je upitna vrijednost jednog dijela tekuće imovine, koji se prije svega odnosi na potraživanja za nenaplaćenu premiju i kratkoročne finansijske plasmane, kod kojih postoji veći rizik naplativosti. Slično stanje je i sa opštom likvidnošću, kao odnosom tekuće imovine i kratkoročnih obaveza.

Odnos neto rezultata i ukupne aktive (ROA) ili povrat na uloženu imovinu u 2007. godini je zabilježio pad u odnosu na 2006. godinu i iznosi 4,05%. Rast ukupne aktive od 20,31% nije praćen i rastom neto dobiti.

Povrat na uloženi vlastiti kapital (ROE) je takođe u 2007. godini zabilježio pad u odnosu na 2006. godinu te iznosi 9,23%. Slično kao i sa prethodnim pokazateljem, ovdje se niži povrat može objasniti bržim rastom ukupnog kapitala u odnosu na prethodnu godinu.

ZAKLJUČAK

Za razliku od 2006. godine, u kojoj je težište aktivnosti bilo na zaokruživanju regulatornog okvira, u 2007. godini započela je primjena tih propisa, usklađivanje poslovanja društava za osiguranje prema novim standardima i pravilima, kao i provođenje prvih nadzornih mjera.

U prvoj polovini 2007. godine je istekao rok, propisan Zakonom o društvima za osiguranje, u kome su sva postojeća društva za osiguranje bila u obavezi da usklade svoje poslovanje sa ovim zakonom. Do kraja godine je pet postojećih društava okončalo ovaj postupak, odnosno dobilo dozvolu za rad, a za četiri društva postupak je nastavljen u 2008. godini zbog potrebe provođenja dodatnih radnji i dopune dokumentacije. Krajem godine su izdate i dozvole za rad za dva novoosnovana društva za osiguranje, koja su u vlasništvu domaćih lica, a registrovana su za poslove neživotnih osiguranja.

U okviru aktivnosti na uređenju tržišta izvršen je i upis 195 posrednika u osiguranju (fizičkih i pravnih lica) u registar kod Agencije, nakon čega ova oblast funkcioniše na potpuno drugačijim osnovama u odnosu na prethodni period odsustva licenciranja i nadzora.

Krajem 2007. godine započet je proces stabilizacije tržišta i saniranja poslovanja društava za osiguranje. Imajući u vidu obim, vrstu i uzroke identifikovanih problema, kao i duži prethodni period nastanka, očigledno je da proces neće biti jednostavan, niti ga je moguće sprovesti u kratkom roku. To potvrđuju i iskustva drugih tranzicijskih zemalja, a prije svega onih u našem okruženju.

Na osnovu podataka i informacija iznesenih u ovom Izvještaju, u nastavku se rezimiraju osnovni problemi u sadašnjem funkcionisanju tržišta osiguranja u Republici Srpskoj:

- zaostajanje tržišta osiguranja u odnosu na druge segmente finansijskog sektora,
- značajno zaostajanje domaćeg tržišta osiguranja po pokazateljima premije po stanovniku, učešća premije u BDP i učešća premije životnog osiguranja u ukupnoj, u odnosu na druge tranzicijske zemlje, uključujući i susjedne zemlje,
- još uvijek prisutan ekstenzivni rast tržišta, što se vidi iz stopa rasta i strukture obračunate premije, u kojoj dominira obavezno osiguranje, odnosno osiguranje od autoodgovornosti,
- još uvijek loša bilansna struktura aktive, nedovoljne tehničke rezerve tj. bez adekvatnog pokrića,
- potkapitaliziranost pojedinih društava,
- nizak stepen diverzifikacije, likvidnosti i profitabilnosti sredstava za pokriće tehničkih rezervi,
- pogoršanje pokazatelja produktivnosti, ekonomičnosti, profitabilnosti i rentabilnosti na nivou cijelog sektora,
- nizak nivo transparentnosti u poslovanju društava za osiguranje, značajan udio transakcija sa povezanim licima i nedostatak primjene standarda korporativnog upravljanja,
- nerazvijeni sistemi interne kontrole i revizije u društvima za osiguranje,

- nedostatak specijalističkih znanja kod zaposlenih u društvima, posebno sa stanovišta aktuarske profesije,
- nelojalna konkurencija i narušavanje premijskog sistema autoodgovornosti, kroz nezakonito odobravanje popusta, čime se na dugoročnoj osnovi narušavaju bitne performanse društava za osiguranje.

Novi regulatorni okvir, uspostavljenje Agencije, novi oblici kontrole poslovanja i načina izvještavanja društava za osiguranje, primjena prvih nadzornih mjera doveli su i do pozitivnih promjena u ovoj oblasti u 2007. godini, što se ogleda u sljedećem:

- nastavak dinamičnog rasta premije životnog osiguranja i drugih oblika neobaveznih osiguranja,
- osnivanje novih društava za osiguranje i jačanje konkurencije,
- dolazak stranih investitora, u vidu renomiranih osiguravajućih kompanija iz našeg okruženja,
- poboljšanje likvidnosti, odnosno povećanje učešća tekuće imovine u bilansnoj strukturi i pomjeranje strukture aktive ka likvidnijim oblicima, što više odgovara ročnosti postojećih obaveza,
- dokapitalizacija pojedinih društava i generalno povećanje učešća kapitala u strukturi pasive,
- povećanje tehničkih rezervi i postepena kvantitativna i kvalitativna promjena strukture u skladu sa propisima,
- povećanje broja zaposlenih,
- povećanje efikasnosti u rješavanju i isplati odštetnih zahtjeva (iznos neisplaćenih odštetnih zahtjeva je od zatečenog stanja, prilikom donošenja novog zakonskog okvira, smanjen za više od dvije trećine).

Na osnovu svega navedenog očigledno je da tržište osiguranja u 2007. godini još uvijek nije stabilizovano. Biće potrebno izvjesno vrijeme da oblast osiguranja počne da se ubrzaniye razvija i približava trendovima koji preovladavaju u ovoj oblasti u razvijenim zemljama. Tržište osiguranja u Republici Srpskoj će u narednom periodu vjerovatno proći kroz intenzivniju transformaciju, prouzrokovanu sa jedne strane snažnijim djelovanjem domaće konkurencije i prisustvom moćnijih inostranih osiguravača, a sa druge strane ukupnim makroekonomskim kretanjima u Republici Srpskoj i BiH. Prema iskustvima sa tržišta osiguranja u okruženju, u kojima su procesi uređenja tržišta osiguranja započeti u ranijim godinama, te po mnogo čemu sličnim procesima koji su se u dosadašnjem periodu dešavali na bankarskom tržištu u Republici Srpskoj, moguće je očekivati koncentraciju, odnosno preuzimanje manjih društava od strane većih i snažnijih osiguravača, uz unapređenje kvaliteta poslovanja i razvoj novih proizvoda.

U skladu sa naprijed navedenim, proces reformi u oblasti osiguranja u Republici Srpskoj, započet donošenjem novih zakona, nastavljen njihovom primjenom u toku 2007. godine, kroz preduzete aktivnosti na stabilizaciji i uređenju tržišta osiguranja, u narednom periodu bi trebao da dovede do ostvarenja osnovnog regulatornog i nadzornog cilja, koji se ogleda u stvaranju funkcionalnog, efikasnog, transparentnog i likvidnog tržišta osiguranja, uređenog u skladu sa međunarodnim standardima.

U tom smislu potrebno je u dugoročno posmatrano preduzeti sljedeće:

- unapređivati regulatorni okvir prema standardima EU,
- sistematski urediti oblast autoodgovornosti donošenjem novog premijskog sistema i formiranjem jedinstvenog Informativnog centra,
- povećati stepen informisanosti i povjerenja javnosti u sektor osiguranja,
- unapređivati i afirmisati kulturu osiguranja,
- stvarati sistemske uslove za uvođenje novih proizvoda u oblasti životnog, penzijskog i zdravstvenog osiguranja,
- jačati ulogu društava za osiguranje, kao institucionalnih investitora, na domaćem tržištu kapitala,
- insistirati na dosljednoj zaštiti osiguranika i trećih oštećenih lica, dalje povećavati efikasnost društava za osiguranje u obradi i isplati odštetnih zahtjeva,
- vršiti kontinuiranu edukaciju zaposlenih u društvima i jačati domaću profesiju aktuara,
- stvarati opšte uslove za poboljšanje poslovnih performansi društava za osiguranje u cjelini, čime se povećavaju njihove mogućnosti da konkurišu stranim društvima za osiguranje, kada se naše tržište potpuno otvori prema EU,
- insistirati na daljem kapitalnom jačanju društava za osiguranje,
- insistirati na poboljšanju kvaliteta aktive i realnoj procjeni bilansnih pozicija,
- insistirati na daljem poboljšanju strukture sredstava za pokriće tehničkih i matematičkih rezervi i garantnog fonda,
- unapređivati interne kontrolne postupke i razvijati internu reviziju u društvima za osiguranje,
- povećati odgovornost upravnih i nadzornih organa društava za osiguranje na obezbjeđenju zakonitog, stabilnog i solidnog poslovanja.

Iz navedenog je očigledno da se oblast osiguranja u RS može urediti i unapređivati samo kroz dalje sistemske promjene i podršku provođenju reformi u oblasti penzijskog i zdravstvenog osiguranja i tržišta kapitala, saradnju sa resornim ministarstvima i drugim institucijama, te kroz saradnju sa društvima za osiguranje i interaktivni nadzor.

U samoj Agenciji potrebno je:

- insistirati na dosljednoj primjeni propisa i provođenju nadzornih mjera Agencije,
- dalje unapređivati funkciju nadzora i transparentnost u radu Agencije,
- razvijati informacionu osnovu Agencije u funkciji efikasnog, ažurnog, tačnog i potpunog izvještavanja društava za osiguranje i provođenju nadzora,
- razvijati različite načine komunikacije i zaštite interesa i prava osiguranika i drugih korisnika osiguranja.